

# XXI. YÜZYILIN -TAMAMLANAMAYAN- BAŞKALDIRILARI ve HAZİRAN'IMIZ\*

Temel Demirel\*\*

*"Kendisini eleştirebilen insanlar,  
doğruyu ve güzeli bulma  
konusunda, daha şanslıdırlar."*

XXI. yüzyıl devrimlerinden, başkaldırılarından söz etmek, Haziran İsyanı ardından daha sık terennüm edilen bir meseleye dönüştü(rüldü).

Bu elbette iyi bir şey; ancak Karl Marx'ın, "Diyalektik; tarihsel olarak gelişmiş her toplumsal biçimi akışkan bir hareket içinde görür. Bu nedenle onun geçici doğasını, onun anlık varlığından daha az olmamak üzere hesaba katar. Çünkü hiçbir şeyin dayatmasına izin vermez, özünde eleştireci ve devrimcidir"; V. İ. Lenin'in, "Tek bir bütünün parçalanması ve onun çelişkili parçalarının kavranması, diyalektiğin özüdür," diye tarif ettiği devrimci eleştiriyle pek tabii.

"Nasıl" mı?

Örneğin "Yunanistan'daki protestolar solun iktidarsızlığını gösterdi," vurgusuyla, "Yunanistan'dan Fransa'ya gösterilerin birleştiği nokta, net bir stratejiden yoksun olmaları. Komünizmin dilini yeniden keşfetmemiz lazım,"<sup>2</sup> diyen Alain Badiou'nun eleştirel saptaması gibi...

Badiou'nun, "Bütün bir felsefe, felsefenin tamamı militan olmak zorunda," önermesi de bu durumda önem kazanıyor.

Kolay mı "Gezi hâlâ bitmedi. Gelecekteki tarihsel hareketleri Asya ve Orta-

---

\* 18 Aralık 2013 tarihinde İstanbul'da Kadıköy AKA-DER'de yapılan konuşma... 8 Ocak 2014 tarihinde İstanbul'da Taksim Pangea'da yapılan konuşma...

\*\* Araştırmacı, yazar.

1 Konfüçyüs.

2 Alain Badiou, "Yunanistan'daki Protestolar Solun İktidarsızlığını Gösterdi", Radikal, 5 Ekim 2013, s. 17.

doğu'da görüyorum," diyen Badiou ekliyor: "Asıl çelişki, anti-kapitalizm ve kapitalizm arasında yaşıyor. Tarihsel ayaklanmalar tamamlanmadı."<sup>3</sup>

Yeni ayaklanmalar dönemi tüm verileriyle eşikteyken, Siz bakmayın "Devrim öncelikle modern bir kavramdır. Bazıları gibi, onu geriye yönsemeci (retrospective) olarak kullanmanın doğru olmadığını düşünüyorum... Son krizler, siyâsal ve hukuksal kazanımların kültürel pekiştirilmesiyle yetinen bir anlayışı artık sürdürülemez kılıyor. Devrim lâfına bel bağlamamız, her hareketi; hatta kısırtıyı devrime yormaya başlamamız; insanlığın kazanımlarını 'pekiştirmesi' ile 'derinleşmesi' arasındaki açığın ne kadar büyüdüğünü düşündürüyor," diyen Süleyman Seyfi Öğün imzalı zırvaya!

Bugünlerde böyle "lafolojiler" rağbet görse de...

Mesela "XX. yüzyılda sağ-sol şablonundan çıkıp, ilericiliği, gericiliği tartışmamız gerekiyor,"<sup>4</sup> diyen "İspanya'nın en popüler filozofu" Fernando Savater ekliyor:

"Sol, her yerdeki gibi kötü bir dönem yaşıyor. Zira bir başınıza konulara hâkim olmanız mümkün değil, genel bir çerçeve var. Bu sebeple solun bugün devrimci söylemlere sahip çıkması olanaksız. Daha iyi yönetim, siyasi yozlaşmaya karşı şeffaflık, kamu hizmetlerine ağırlık vermek, eşitliği önemsemek gibi konulara bugün odaklanabilir sol..."<sup>5</sup>

Evet, onlar (ve benzerleri) için devrim güncel falan değil; başkaldıranlar, sokaklara dökülenler de, yerküredeki açlık ile kırımın devreye soktuğu öfke de umurlarında değil! Onlar, 'nasıl ederiz de neo-liberal sefalet rejimini tahkim ederiz'in peşindeler...

XXI. yüzyılın başlarında insan(lık)ın tanık olduğu önemli öfke patlamalarına, bunların yol açtığı -tamamlanamayan- isyanlara tanık ve taraf oluyoruz.

İsyan için neden çok, isyanlar da tarihin gündeminde, ancak tamamlanamıyorlar!

Bu tabloda Lizbon'da 500 bin kişinin Karanfil Devrimi'nin marşı Grândola Vıla Morena eşliğinde sokağa dökülmesi "Indignados (Öfkeliler) hareketine ne oldu?" sorusunu akıllara getirdi...

3 M. Ali Çelebi, "Alain Badiou: Tarihsel Ayaklanmalar Tamamlanmadı", Gündem, 21 Ekim 2013, s. 5.

4 Nilgün Cerrahoğlu, "Siyasetçi Filozof Fernando Savater: 'Sol Yerine Tercihim İlericilik'...", Cumhuriyet, 10 Şubat 2013, s. 13.

5 Nilgün Cerrahoğlu, "Sol, Bütünlüğü Savunmalı", Cumhuriyet, 9 Şubat 2013, s. 12.

Sahi ne oldu 'Öfkeliiler'e, nereye kayboldular? 2012 yılında Madrid'ten Atina'ya, Roma'dan Londra'ya, Tel Aviv'den Montreal'e kadar dünyanın birçok büyük kentinde neo liberal ekonomi politikalarına ve krizin etkilerine karşı meydanları dolduran "öfke"den eser yok şimdi!

Öfkenin saman alevi gibi kısa sürede sönmeye uzun bir süredir tartışılıyordu. Politik ama örgütlü olmama hâlinin en bariz örneklerindendi Öfkeliiler Hareketi. Siyasi bir öncüye tabi olmadan öfkelenme, sokağa çıkma durumu yükselen trendlerdendi. Bir hayli taraftar bulduğu da söylenebilir bu politik ama örgütsüz olma durumunun.

Bir parti ya da örgüte tabi olmadan, belli bir program dahilinde hareket etmeden sokağa çıkma anlayışının cisimleşen hâli olan Öfkeliiler Hareketi'nin öfkesi baki kalsa da ömrü kısa sürdü. Oysa birkaç yıl öncesiyile karşılaştırıldığında kitleleri sokağa çıkaran koşullarda bir değişiklik olduğu söylenemez. Muktedirlerin kriz de açlık ve geleceksizlik de üreten politikaları tün hızıyla hayata geçiriliyor.

Fark şurada ki belli bir program ve siyasi hedef dahilinde örgütlenemeyen kitlelerin öfkesi doğal sınırına ulaştı. Bir yıllık pratiğin ortaya çıkardığı eksiklikler süreç içerisinde ortaya çıktı: Örgütsüzlük, programsızlık ve siyasi bir öncünün olmaması.

Sokağa çıkan kalabalıkların öfkesinin doğru mecralara kanalizasyon edecek kanalların olmaması, programsızlık öfkenin kısa sürede sönmeye yol açtı. Hem 'Occupy' hem de 'Indignados' hareketi bunun faturasını ödüyor.

Bu kitle hareketinin daha da öteye geçmesi için siyasi bir objeye/öncüye ihtiyaç vardı. Bu ihtiyaç karşılanamadığından kendiliğindenciliğin "makus talihi" yaşanmaya başladı.<sup>6</sup>

Söz konusu "makus talihi" konuşmadan, ondan söz etmeden önce yerkünün, coğrafyamızın maddi gerçeklerini aktarmam gerekiyor.

## "YDD": MÜLKÜZLEŞTİRİCİ/MİLİTARİST YIKIM

*C. Darwin'in, "Doğaya karşı olan hiçbir şey uzun süre yaşayamaz"; Stefan Zweig'in, "Birileri ekmek bulamıyorsa; ötekiler fazla tıkindığı içindir"; Tony Cliff'in, "Biz bolluğun ortasında yoksulluk ile yüz yüzeyiz. Piyasada fazla yiyecek olduğu için insanların aç kaldığı yegâne sosyal düzen kapitalizmdir"; Eduardo Galeano'nun, "Dünyada açlar ile obezlerin sayısı eşit. Açlar çöplüklerden topladığı, obezler ise Mc Donalds'tan aldıkları çöplerle besleniyorlar," saptamalarıyla*

6 İbrahim Varlı, "Öfke Nereye Kayboldu?", Birgün, 5 Mart 2013, s. 11.

*karakterize olan "Yeni Dünya Düzen(sizliği)" ("YDD") deyince ilk anımsanması gereken Bertolt Brecht'in, "Büyüyecek/ Mülk sahiplerinin mülkleri/ Ve mülksüzlerin sefaleti/ Yönetenlerin söylevleri/ Ve yönetilenlerin suskunluğu" ve Nâzım Hikmet'in "62 yılında 2 avcı uçağını sofraya koysak/ çevirsek ete, kemiğe, salataya/ 40 milyon insan doyasıya yer iğer/ 40 milyon kediye de artar ekmekten etten/ kediler salata yemez, şarap iğmez/ kedileri de ben kattım ziyafete," dizele-  
rindeki mülksüzleştirici/ militarist yıkımla somutlan sürdürülemez kapitalizmdir...*

The Financial Times'ın açıkladığı küresel büyüme endeksine göre, dünya ekonomisi 2009'daki bir sıçramada sonra geri çekilmeye başlamış, durgunlukta patinaj yapmaya devam ediyor.

Geleceği talan etmenin, daha vahim sonuçlara açılan bir biçimi daha var. Kredi yoluyla hızlandırılmış tüketim, yatırımlar, dünyanın, gezegenin kaynaklarının tüketimini, küresel ısınmayı, iklim krizini sürdürülemez düzeyde hızlandırırken 'The Observer'in aktarığına göre "milyonlarca insanı açlık tehlikesiyle karşı karşıya bırakıyor." Arz talebi karşılamıyor, fiyat artışları spekülasyonun etkisiyle yapay olarak hızlanıyor. Amerika Ulusal İklim Değerlendirme raporu tüm tarım alanlarının, hayvancılık endüstrilerinin sıkıntı içinde olduğunu aktarıyor.

Aynı gün 'The Financial Times', emtia piyasalarında oynayan bankaların; Glencore, Vitol, Trafigura, Mercuria, Gunvor, Cargill, Bunge, Archer Daniel Midland, Louis Dreyfus, Wilmar, Noble, CHS, Mitsubishi, Mitsui, Itochu, Sumitomo, Marubeni, GrainCorp gibi şirketlerin 10 yılda 250 milyar doları kasalarına indirdiklerini aktarıyor.<sup>7</sup>

Bu veri dahi kimin aşımıza ekmeğimize göz koyan çıyanlar olduğunu yeterince net olarak sergilerken; kapitalizmin içinde debelendiği "III. Büyük Bunalım"ın yıkıcılığını ortaya koyuyor.

"III. Büyük Bunalım"ın devreye soktuğu istikrarsızlıklar dünyayı kasıp kavuruyor. 'Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nun (ITUC) '2013 Küresel Anketi'ne göre, işsizlik hızla artıyor. İşsizlikten en fazla etkilenenler kendi işinde çalışanlar ile 35 yaşın altındaki kadınlar. Kazandıkları para çalışanlara yetmiyor, gelecek kuşakların kendilerinden çok daha kötü durumda olacağını düşünüyor. Dünya genelinde 3.7 milyardan fazla insanın fikirlerini yansıttığı belirtilen '2013 Küresel Anketi'nden çıkan sonuçlar şöyle:

\* İşsizlik gitgide artıyor. İnsanların işi olsa bile kazandıkları para yaşamalarına yetmiyor. Gelecekten umutlu olanların sayısı ise çok az. Çalışanlar, hükümet-

---

7 Ergin Yıldızoğlu, "Tükenmiş Bir Uygarlıktan Görüntüler...", Cumhuriyet, 17 Nisan 2013, s. 6.

lerin kendilerini şirketlere karşı korumasını, yaşanabilir düzeyde bir ücret almayı ve çalışma koşullarının düzeltilmesini talep ediyor. Çalışanlar daha fazla eşitlik istiyor...

\* İşsizlik yeniden 200 milyonun üzerine çıkıyor ve genç işsizliği hemen hemen her ülke için büyük bir problem...

\* İki yıl boyunca, insanların önemli bir bölümü, (yüzde 49) gerek kendi işlerinde gerekse aile üyeleri dolayısıyla, işsizliği ve iş saatlerinin azaltılmasını yaşadığı. Bu sorun en şiddetli biçimde Güney Afrika (yüzde 73) ve İspanya'da (yüzde 73) hissedildi. Kendi işinde çalışanlar (yüzde 62) ile 35 yaşın altında genç kadınlar (yüzde 57) en çok etkilenenler oldu...

\* Katılımcıların üçte ikisi (yüzde 63) kendi ulusal ekonomilerini kötü olarak nitelendirdi. Yarısından fazlası (yüzde 58) ailelerinin gelirlerinin yaşam maliyetlerindeki artışın gerisine düştüğünü ifade etti...

\* Katılımcıların sekizde biri (yüzde 12) artık konut, gıda ve elektrik gibi temel yaşamsal masraflarını karşılayamıyor. Katılımcıların yarısından fazlası (yüzde 59) herhangi bir tasarrufta bulunamıyor...

\* Katılımcıların yüzde 55'i gelecek kuşakların kendilerinden daha kötü durumda olacağını düşünüyor. Sadece yüzde 23, gelecek kuşakların daha iyi durumda olacağına inanıyor. Avrupa'da oldukça karamsar bir tablo var...

\* Katılımcılar mevcut iş yasalarının yeterli iş güvencesi (yüzde 63) ve iyi bir ücret (yüzde 65) sağlayıp sağlamadığı konusunda şüphe duymaya devam ediyor...

\* Kadınlar ülkelerinin gittiği yer konusunda erkeklere göre daha karamsar...

### **"III. BÜYÜK BUNALIM" VE...**

"III. Büyük Bunalım" deyip geçmeyin!

Ergin Yıldızoğlu'na, "1930'lar mı yeniden?"; 'Kriz kahini' Nouriel Roubini'ye, "Çöküş hazır olmalıyız"; öngörülerini nedeniyle piyasalarda 'Dr. Kıyamet' olarak bilinen Marc Faber'e, "Sırada çöküş var"; FED eski Başkanı Ben S. Bernanke'ye, "2008 krizinin etkileri hâlâ bizimle"; yatırım uzmanı Jim Rogers'ya, "Avro krizi henüz sona ermedi," dedikten koordinatlarında "ne geldiği yeri biliyor ne de gittiği" Anglosakson deyimi, kapitalizmi, en azından Batı'daki biçimiyle, çok iyi tanımlıyor.

Örneğin "İngiltere ve diğer gelişmiş ülkeler, büyüme kapasitelerinde uzun dönemli, yapısal bir gerileme mi yaşıyorlar" sorusu kafaları daha fazla meşgul

ederken,<sup>8</sup> 2013 yılının birinci üç aylık dönemine ilişkin veriler “büyük durgunluğun” devam ettiğini gösteriyordu. Bu dönemde İngiltere ekonomisinin yıllık büyüme hızı, beklentilerin gerisinde kalarak yalnızca yüzde 0.3 oldu. ABD ekonomisi aynı dönemde yıllık yüzde 2.4 büyüme hızına ulaşırken beklentilerin gerisinde kalıyordu.

The Financial Times’ın yorumuna göre de, “Dünya ekonomisinin üzerindeki bulutlar daha da kararıyor”ken;<sup>9</sup> artık model çalışmıyor. “Kapitalizmde, açgözlülük”, Lord Skidelsky’nin deyimıyla “geleneksel ahlâki sınırlamaları aşarak zincirlerinden boşanmış”. Buradan nereye gideceğini ise bilen yok...<sup>10</sup>

Konuya ilişkin olarak Prof. Dr. Erinç Yeldan, “Büyük Durgunluk” adı verilen krizden çıkış yolu bulma konusunda yetersiz kaldığını vurgulayarak, “Yaygın işsizlik, reel gelirlerin erimesi, kâr oranlarının ve fiyatların çökmesiyle kendini gösteren bu süreç, yaz aylarından bu yana artık büyük belirsizliğe dönüşmüş durumda. Kısa dönemli çözüm paketleri işe yaramıyor” derken; karışımıza Uğur Gürses’in, “Süreç, ekonomide de birey yaşamında da şunu getirdi; umutsuzluk ve depresyon,” diye betimlediği çürüme yıkım tablosunu diyor.

Hızla birkaç çarpıcı somut veriyi sıralıyorum:

Devasa bir sosyal krizin yaşandığı Yunanistan’da süregelen ekonomik kriz, artık dayanılmaz noktadayken, ülkenin işçi hareketlerindeki en önemli isimlerinden Zoe Lanara, “Yunan halkının yüzde 30’u AB’nin yoksulluk sınırının altına indi,” diyor...

Küresel resesyon, en fazla kadınları ve kız çocuklarını etkiliyor. ‘Plan International’ ve ‘Overseas Development Institute’ün ortak raporunda, küçülen ekonomilerde bebek ölümlerinin arttığı belirtilirken, daha fazla sayıda kadın ve kız çocuğunun açlığın pençesine düştüğü ve cinsel tacize uğradığı kaydedildi...<sup>11</sup>

Avro Bölgesi krizi, her 10 işletmeden dördünü vurdu; 2 trilyon dolar gelir kaybına yol açtı...

İspanya’da kendilerini yakan iki kişi 4 Ocak 2013 günü hayatını kaybetti. İspanya’nın güneyinde yer alan Malaga kentinde gerçekleşen olayda işsiz olan ve mali problemler yaşayan 57 yaşındaki Kuzey Afrika kökenli bir kişi girdiği binalımdan dolayı kendini yaktı. 63 yaşındaki ikinci kurbanın da geçim şartlarının

8 Mcrae, The Independent, 23 Nisan 2013.

9 The Financial Times, 23 Nisan 2013.

10 Ergin Yıldızoğlu, “Ne Geldiği Yeri Biliyor Ne de Gittiği”, Cumhuriyet, 29 Nisan 2013, s. 11.

11 “Kriz En Çok Kız Çocuklarını Vuruyor”, Taraf, 22 Ocak 2013, s. 7.

zorluğu sebebiyle kendini yaktığı bildirildi. Küresel krizin vurduğu İspanya'da yaklaşık 6 milyon kişi işsiz durumda ve işsizler ordusunun sayısı da her geçen gün artıyor...

'İspanya Sosyolojik Araştırmalar Merkezi'nin anketi, İspanyolların 2013'ten "umutsuz" olduğunu ortaya koydu. Ekonomik krizin etkisinin devam edeceğini düşünen İspanyolların yüzde 79'u, ekonomik açıdan 2013'ün mevcut durumla aynı veya daha kötü olacağını belirtti...

Kurtarma paketlerindeki milyar Avrolara ulaşmak için sağlıktan milyonlarca Avro kesinti yapan hükümetler halkını hasta etti...

Kemer sıkma politikaları hasta etti. Yunanistan'da kemer sıkma sonrası sivri sinekle mücadele önlemleri kesilince ilk sıtma salgını yaşandı, sokakta yaşayanlar ve uyuşturucu bağımlılığını önleyici programlar durdurulunca HIV virüsü taşıyanların oranı yüzde 200 arttı. Bu rakamlar Oxford Üniversitesi'nden David Stuckler ve Stanford Üniversitesi'nden Sanjay Basu'nun 'Kemer sıkma öldürüyor' adlı kitabından...

Avrupalı 3 yılını kemer sıkma ile geçirdi. Özellikle Avrupa'nın "hasta" çocukları Yunanistan, İspanya, Portekiz ve İtalya hükümetleri sağlıklarına kavuşabilmek için milyonlarca Avro'luk sağlık kesintilerine gitti. Bunların başında önleyici sağlık hizmetlerinden verilen ödünler ve ilaç ile tedavi hizmetlerinde yapılan artışlar geliyor. Kemer sıkmayı en başından beri uygulayan Yunanistan bunun en yıkıcı etkileriyle karşılaştı. Tüm önleyici programlarda kesinti yapıldı, maaşlarında da indirimler yapılırken halk çaresiz kaldı.

İntiharlar yüzde 40 arttı, hastalıklarda yüzde 10 artış yaşandı. İspanya'da kemer sıkma için önce göçmenlerin ücretsiz sağlık hizmeti kaldırıldı, hastaneler özelleştirildi, acil sağlık hizmetleri paralı hâle geldi. Emeklilerin ücretsiz ilaç almaları sonlandı, 8-18 Avro ödeme getirildi. İspanya köylerinde klinikler kapatıldı, kamu hastanelerinin acil servisleri kapatıldı.

## YUNANİSTAN'DA KEMER SIKMA SONUÇLARI<sup>12</sup>

İntihar oranı yüzde 40 arttı...

Eroin bağımlılığı ve seks işçiliği yükseldi...

HIV vakalarında yüzde 200'den fazla artış yaşandı, hasta sayısı 1500'ü aştı...

Tarihinin ilk sıtma salgınına yaşadı...

Kanser ilaçlarının satışına ara verildi. Kalp krizi oranı iki yılda yüzde 20 arttı...

12 Şebnem Turhan, "Kemer Sıkma Öldürür!", Radikal, 5 Mayıs 2013, s. 30-31.

## SOSYAL PATLAMA OLASILIĞI

Bu tablo bir sosyal patlama imkânını da devreye sokuyor.

Avrupa'da 14 milyon işsiz varlığı korkuturken, OECD, "Arap Baharı'nın kıvılcımını çakan gerilimin aynısı yaşanabilir" uyarısında bulundu.

Kriz ve işsizlik Avrupa rejimlerini her geçen gün daha da fazla sıkıntıya sokuyor. Avrupa Birliği'nin araştırma kuruluşu Avrofound, çalışmasında 15-29 yaş aralığındaki 14 milyon işsiz (çalışmayan veya okula gitmeyen) gencin Avrupa ülkelerine maliyetinin 153 milyar Avro olduğunu belirtti. Bu rakam AB ekonomisinin yüzde 1.2'sine eşit.

Raporda özellikle Güney Avrupa'daki 25-29 yaş arasındaki işsizlerin yüzde 40'ının hiçbir çalışma tecrübesi olmadığına dikkat çekilerek bu gençlerin ekonomiye kazandırılmasının giderek zorlaştığı vurgulandı. Almanya dışında genç işsizlerin sayısının hızla artması ise 'kayıp nesil' tartışmasını daha da alevlendirecek gibi duruyor. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ise "Avrupa Birliği gençlerle 'toplumsal anlaşma' sağlayamıyor. Bu kopukluk Arap Baharı'nın kıvılcımını çakan siyasi gerilimin aynısını yaratabilir" açıklamasıyla genç nüfustaki işsizlik oranının isyanlara yol açabileceği uyarısında bulundu.

'Hong Kong Ekonomik Araştırma Enstitüsü' başkanı Andrew Sheng de sosyal tehlikeyi şöyle anlatıyor: "Dünya nüfusunun yüzde 60'ını barındıran sanayileşmekteki ülkeler refahtan hak ettiği payı alamıyor. Küreselleşmeyi bütün dünyada elde edilen kâr az sayıdaki aktör arasında paylaşılırken, diğerlerinin fakirleşmesi şeklinde tanımlarsak, bunu kimseye dayatmak mümkün olmaz."

Bunların yanında 'Dünya Ekonomik Forumu' (WEF) 15 Kasım 2013'te "2014 Küresel Eğilimler" raporunu yayınladı. WEF yöneticisi Martina Gmur'un, "2014 yılı kesinlikle rahat geçecek bir yıl değil" notunu düştüğü raporda öne çıkması beklenen trendler şöyle: Ortadoğu ve Kuzey Avrupa'da sosyal olaylar dünyaya yön verecek. Dünya çapında sosyal patlama riski artıyor. Avro bölgesinde genç işsizliği aşılmazsa Avro bölgesi de çatırdayabilir.

Ayrıca Connecticut Üniversitesi'nin matematiksel çevrebilim profesörlerinden Peter Turchin'in göre, "ABD'de ciddi bir sivil karmaşa ve siyasal şiddet yaşanması bekleniyor"ken; gelecekte ürkütücü siyasal değişimlerin yaşanacağı yönünde kestirimlerde bulunuyor.

Kolay mı?

Dünya ekonomisinin, uluslararası ilişkilerin "düzeni" bozulmaya devam ediyor, yerleşik güç merkezlerinde kaygı, korku artıyor. İyi bir örnek olarak ABD'de savunma, jeopolitik konularında isim yapmış Robert Kaplan'ın "Dünya Bir Anar-



şiyeye Doğru Gidiyor” başlıklı yazısına göre,<sup>13</sup> bu gidişi durdurmak için hegemonya kuracak bir güç gerekiyor. Bu güç (hegemon) bir düzen getiriyor. Ancak bu düzenin gelebilmesi için eşitlik, ulusal egemenlik, bağımsızlık gibi kavramların unutulması gerekiyor gerekmesine de, bu o kadar da basit değil...

ABD dış politika ve savunma çevrelerinde, ülkenin dünyada olayları biçimlendirme kapasitesindeki zayıflamaya paralel, tarihte Roma İmparatorluğu’nun çöküşünü izleyen parçalanmayı, istikrarsızlık koşullarını anımsama eğilimi güçleniyor...

‘Der Spiegel’den Erich Follath’a göre, “Yükselen güçlerin ekonomileri yavaşlamaya başlarken, mega kentler oluşurken önemli iç sorunlar, toplumsal huzursuzluklar, halkın özgürlük talebi, protesto gösterileri (sınıf mücadeleleri, kaynak sorunları-yn) artıyor.”<sup>14</sup>

Yani dünyada işler yolunda değil...

Yale Üniversitesi’nden tarih profesörü Paul Kennedy, güzel bir yaz günü evinin bahçesini seyrederken şair Robert Browning’in “Tanrı cennette. Dünyada işler yolunda” sözlerini anımsamış, “Sorun şu ki dünyada işler yolunda değil. Gezeğenin bir kısmı olabildiğince huzursuz, öbür kısmı adeta bir felaketin eşliğinde” diye düşünmüş...<sup>15</sup>

Gerçekten de, ABD, Rusya, Çin arasında artan gerginlikler, “Amerikan iktidarsızlığı”, “NSA casusluğu” tartışmaları, ekonomik-mali krizin yükselen piyasalardaki etkileri bir yana, Brezilya, Türkiye, Mısır, Bulgaristan halkları ayakta; Avrupa’da yabancı düşmanlığı artıyor; Pakistan’ın nereye gittiği meçhul; Suriye iç savaşı nerelere sıçrayacak, belirsiz... Bu “bölgesel” sorunların yanı sıra Kennedy’nin işaret ettiği uzun dönemli bir sorun da var. Ekonomik kriz içinde dünya nüfusu artmaya devam ediyor. Ekonomik büyüme (olduğu kadarıyla) eşitsiz dağılıyor; yoksulluk, göz kamaştırıcı zenginlikle yan yana.

Gençler işsiz, gelecek beklentileri yok. Geçenlerde filozof Badiou, “Bu düzen gençlerine yaşamlarını yönlendirecekleri bir ilke sunamıyor” diyordu. Üstelik, gençler, devletin, ellerindeki özgürlük kısıntılarını, özel hayata ilişkin ufak mahremiyet, haz alanlarını hedef aldığını görüyorlar. O zaman tarihin en eski ilkesel sorunları, “adalet/özgürlük”ü öne çıkarıyor. Yaşamlarını bu ilkelere göre yönlendirmeye kalkanlar, hemen karşılarında önce polisi, sonra kapitalizmi buluyorlar...

13 Robert Kaplan, “Dünya Bir Anarşiye Doğru Gidiyor”, Straffor, 18 Nisan 2013.

14 Ergin Yıldızoğlu, “... ‘Yeni Ortaçağlar’ ‘Minik Savaşlar’...”, Cumhuriyet, 4 Kasım 2013, s. 11.

15 The New York Times, 26 Haziran 2013.

Böylece huzursuzluk artıyor, yayılıyor.

Bugün 7.5 milyarız, 2050’de 9 milyar olacağız. Bu nüfus hızla kentlerde birikiyor. New Cities Foundation başkanı John Rossant’ın vurguladığı gibi, “Tarihte ilk kez gerçekten kentli bir uygarlıkta yaşıyoruz.”

İsyanlar, Sao Paulo, Rio de Jenario’dan Kahire’ye; İstanbul, Ankara’dan New York’a, Stockholm’e; Madrid’den Atina’ya kentlerde patlak veriyor; “Kentler hem bu dramların sahnesi, hem de aktörü” oluyor.<sup>16</sup>

Kent, hem kamusal alan, hem hizmet sorunu demektir; kentlerin, eğitilmiş, iş sahibi ya da işsiz çalışanları, her ikisini de talep ediyorlar. Kamusal alanları sermayeye peşkeş çeken hükümetlere kızıyor; gökdelenlerin, duvarların arkasına kapatılmış rezidansların hemen yanındaki, küçük, kalabalık evlerin havasız odalarını, altyapı yoksunu yoksul mahalleleri, sabah işe giderken toplu taşımacılıkta çektikleri eziyeti gördükçe adalet duyguları zedeleniyor, öfkeleri artıyor.

Bu ruh hâli kentli nüfus içinde o kadar yaygın ki, ‘The Economist’in de işaret ettiği gibi ufak bir yerel protesto olayı anında, birçok insanın ve talebin bir araya geldiği büyük bir harekete dönüşerek her şeyi hedef alıyor.<sup>17</sup>

Bu eylemlerin patlak verdiği her yerde “V” maskesi, düzene başkaldıran bireyin simgesi, kendini gösteriyor. Protestoların ritmi yeni teknolojiyle hızlanıyor. Geleneksel sol partiler, sendikalar bu ritmin gerisinde kalıyorlar. Yalnızca teknoloji den dolayı değil, karşılarındaki sınıfın içinde örgütlü olmadıkları, bu sınıfı anlamadıkları için.

Ana akım medya olanları anlamakta büyük zorluk çekiyor, ya da biliyor ama gizlemeye çalışıyor. Her yerde ısrarla bir “orta sınıf isyanı” lafidır gidiyor. Tüm yazarlar, horozu ayrıntılarıyla tanımlıyorlar ama inatla, hayır aslında bu bir koyundur demeye çalışıyorlar. Örneğin, ‘The Financial Times’ta Philip Stephens’in “Yeni Huzursuzluk Çağında, Refah Protestoyu Körüklüyor” başlıklı yorumuna bakınca, serbest piyasanın yeni iş alanları yarattığından, “orta sınıfı” genişlettiğinden söz ediyor; kentleşmenin, yeni teknolojilerin, çoğu işsiz gençliğin eline güçlü bir iletişim aracı verdiğini işaret ediyor; bunların sorunlarının başında, kentlerde oluşan aşırı nüfus yoğunluğu, işsizlik, muazzam gelir uçurumu, kötü kamusal hizmetler geldiğini vurguluyor.<sup>18</sup> Bunlar size, mülk sahibi, evi, işletmesi olan “orta sı-

16 The Financial Times, 24 Haziran 2013.

17 The Economist, 29 Haziran 2013.

18 Philip Stephens, “Yeni Huzursuzluk Çağında, Refah Protestoyu Körüklüyor”, The Financial Times, 27 Haziran 2013.

nıf" sakinlerinin sorunları gibi geliyor mu?

Aslında "ağza alınamayan şey" şu: Eğitimli, teknolojiye uyumlu yeni işçi sınıfı, kendi yaşam koşullarına uygun hakları, seslerini dinleyen bir siyasi düzen talep ediyor, bu taleplerle çekim merkezi ve de devletin hedefi oluyor. Dün de sanayi proletaryasının talepleri siyasete katılma hakkı, sağlık, eğitim, konut, örgütlenme hakkı, ilerledikçe tatile çıkma, haysiyetli emeklilik hakkı değil miydi?

Tarihin gösterdiği gibi işçi sınıfının geliri arttıkça, daha iyi eğitimli, daha kültürlü kesimleri, daha çok adalet istiyor. Siyasi seçkinlerin küstahlıkları, devlet görevlilerinin yolsuzlukları, toplumsal adaletsizlikler daha çok gözlerine batıyor, tepki gösteriyorlar.<sup>19</sup>

Bunda şaşırtıcı bir şey yok. Çünkü insan(lık) neo-liberal vahşet kesitinin dişli-leri arasında öğütülüyor...

## "VAHŞET KESİTİ"NDEN KARELER

"Nasıl" mı?

Dünya, gıda kullanımında hâlâ adaletten çok uzakta, yılda 10 milyon kişi açlıktan ölürlen, yatağa 900 milyon kişi aç, 1 milyar kişi de aşırı tok giriyor...

Dünyadaki her 8 kişiden biri, 868 milyon insan açken, yetersiz beslenme nedeniyle her yıl 2.5 milyon çocuk hayatını kaybediyor. Dünyadaki 868 milyon aç kişiden 852 milyonu gelişmekte olan, 16 milyonu ise gelişmiş ülkelerde yaşıyor. Güney Asya'da 304 milyon, Sahraaltı Afrikası'nda 234 milyon, Doğu Asya'da ise 167 milyon kişi açlık çekiyor...

Dünya Bankası'na göre 13 yaşının altında 400 milyon çocuk yoksullukla boğuşuyor. 1.2 milyar insan günde sadece 1.25 dolar gelire yaşam mücadelesi veriyor...

Özellikle Afrika'nın güney ve orta kesimindeki ülkelerde nüfusun yüzde 35'i fakirlikle boğuşurken bu durumdan en çok kadınlar ve çocuklar etkileniyor...

Dünya Bankası'na göre 30 sene içinde Afrika'nın güneyindeki ülkelerde fakir nüfus 103 milyon arttı...

Çalışabilir nüfusun neredeyse yarısının günde 2 dolarlık yoksulluk sınırının altında olduğu bir dünyada yaşıyoruz...

'The Guardian'daki bir haberde, Yunanistan'ın fakir mahallelerinde yaşayanların yüzde 90'ının bedava dağıtılan yemeklere bağımlı olduğu belirtildi...

---

19 Ergin Yıldızoğlu, "Gündem İsyan", Cumhuriyet, 1 Temmuz 2013, s. 11.

Küresel ölçekte yaklaşık bir milyar insan açlıkla mücadele ederken, 1.5 milyar insan dengesiz beslenme sonucu aşırı kilolu ve 500 milyon insan da obezite problemi yaşıyor. Bu arada, 1.3 milyar ton gıda ise her yıl çöpe atılıyor. Kimileri yokluktan mustarıpken kimileri ise aşırı tokluktan mustarıp...

En zengin yüzde 1 dünya nimetlerinin yüzde 46'sına sahip olunca alarm zilleri çalmaya başladı...

2013'ün ilk çeyreğinde, dünyada özel kişilerin sahip olduğu malvarlığının değeri 241 trilyon dolara ulaşmış. Kriz, işsizlik, yoksulluk derken, bu değer bir yılda yüzde 4.9 artmış. Bu artışın kriz sayesinde gerçekleşmiş olması ihtimali yüksek. Dünyada sadece yoksulluk artmıyor. Dolar milyoneri sayısı da artıyor. Bugün dünyada 31 milyon dolar milyoneri var. Malvarlığının net değeri 1 milyon doların üzerinde olanlar dünya nüfusunun yüzde 0.7'sini oluştururken, dünyadaki toplam malvarlığının yüzde 41'ine sahipler. Sadece bir yılda bu oran iki puan artmış. Kriz sayesinde!

Dünyanın en zengin yüzde 10'u dünyadaki zenginliğin yüzde 86'sına sahip. En zengin yüzde 1 ise yüzde 46'sına. Dünya nüfusunun yarısı ise toplam zenginliğin ancak yüzde 1'ine sahip. Korkunç bir eşitsizlik tablosu bu. ABD'deki eşitsizlik, Avrupa'dan daha büyük. Rusya'da durum oligarşi kavramının neredeyse tanımını: 110 milyarder Rusya'daki toplam zenginliğin yüzde 35'ine sahip...

ABD'de yapılan bir araştırma, 5 yetişkinden 4'ünün hayatlarının çeşitli dönemlerinde işsizlikle mücadele ettiğini, yoksulluk sınırında ya da sosyal güvenlik ten yoksun yaşadığını ortaya koydu.

Associated Press ajansı için GfK araştırma şirketi tarafından yapılan araştırmaya göre, giderek küreselleşen ABD ekonomisi, zenginle fakir arasında açılan makas ve iyi ücretle imalat sanayinde çalışma imkânının kalmaması, "Amerikan rüyası" nı sarstı.

ABD'de beyazların giderek zorlu yaşam koşullarına sürüklendiği belirtilen araştırmada, beyazlar arasında ailelerinin geleceği konusunda karamsarlığın 1978'den beri en yüksek seviyeye çıktığı, bu kesimin yüzde 63'ünün ekonomiyi "zayıf" bulduğu kaydedildi.

Araştırma, 1970'li yıllardan beri ırklar ve etnik topluluklar arasında ekonomik düzey açısından farkın azaldığını gösteriyor. Oxford Üniversitesi yayıncılık kuruluşu OUP'nin 2014 yılında yayımlanacak çalışmasına göre de, beyaz yetişkinler arasında ekonomik güvencesizlik yüzde 76'yı aşarak resmi verilerden daha yüksek çıktı.

Düşük gelirlili beyazların varoşlar ve küçük kasabalarda yoğunlaştıkları, bu-

ralardaki beyazların yüzde 60'tan fazlasının yoksul olduğu kaydedilen çalışmada, 19 milyondan fazla beyazın, 4 kişilik aile için yılda 23 bin 21 dolarlık yoksulluk sınırının altına düştüğü ve bu oranın siyah yoksulların yaklaşık 2 katı olduğu da tespit edildi. Çalışmada ekonomik güvencesizlik, "zaman zaman işsiz kalmak, mali destek ya da gıda gibi devlet yardımlarından bir yıl ya da daha fazla süre yoksulluk ya da yoksulluk sınırının çok altında gelire sahip olmak" diye tanımlanıyor.

Aynı çalışmaya göre, bütün ırklar arasında ekonomik güvencesizlik yüzde 79 düzeyinde. Harvard Üniversitesi'nden, ırk ve yoksulluk üzerine çalışmalar yapan Prof. William Julius Wilson, ülkede "eğitimden yaşam beklentisi ve yoksulluğa kadar bütün alanlardaki en büyük farklılıkların giderek artan şekilde insanların ekonomik sınıf konumundan kaynaklandığını anlama zamanı" diyor.

Mevcut trendin devamı hâlinde 2030'dan itibaren, çalışma yaşındaki yetişkinlerin yaklaşık yüzde 85'i ekonomik güvencesizlikle tanışacak...

ABD'de gelir eşitsizliğine dair konuşmasında Obama, "Şirketlerin kârlarına kâr kattıkları, şirket genel müdürlerinin maaşlarının 2009'dan bu yana yüzde 40 oranında arttığı bir ortamda, ortalama bir ABD vatandaşının 2013 yılında, 1999 yılında kazandığından daha az kazandığını" belirtirken; Columbia Üniversitesi Ekonomi Profesörü ve Nobel ödüllü ekonomist Joseph Stiglitz 'The New York Times'daki makalesinde, insanların çoğunun Amerika'yı "fırsatlar ülkesi" olarak düşündüğünü, ancak bugünlerde artık bunun gerçekten çok uzak bir düşünce olduğunu belirterek, "Belki 100 yıl önce Amerika fırsatlar ülkesiydi, ancak en azından çeyrek yüzyıldır böyle değil," dedi.

'Brooking Enstitüsü'ne göre, en düşük gelirli yüzde 20'lik kesim içinde doğan Amerikalıların yalnızca yüzde 58'i bu seviyenin üzerine çıkabiliyor. Bu trendin ardındaki en önemli sebebin nitelik ve niceliksel bakımdan eğitim ile ilgili olduğunun altını çizen Stiglitz, artan gelir dağılımı eşitsizliğinin, eğitim açığını genişlettiğine dikkat çekti.

Stanford Üniversitesi sosyologlarından Sean Reardon da, 2001'de doğan zengin ve fakir çocuklar arasındaki farkın, 25 yıl öncekinin yüzde 30 ila 40 üzerinde olduğunu belirtiyor...

Verili yoksulluğun öteki yüzü ise zenginliktir...

Mesela ABD'li sosyal medya ağı Facebook'un patronu Mark Zuckerberg'in servetini bir günde 3.7 milyar dolar artırdığı yerkürede 'UBS ve WealthX' şirketlerinin "Milyarder Sayımı" raporuna göre, ekonomik krizin başladığı 2008'den beri emekçilere sürekli "kemer sıkmaları" dayatılırken, dünya çapında milyarder-

lerin sayısı yüzde 60 arttı, servetleri de iki katına çıkarken dünyadaki 2 bin 170 milyarderin 6 trilyon 500 milyar dolarlık serveti var.

Söz konusu rapora göre, 2013 yılında milyarder sayısını en çok artıran bölge Asya oldu. Asya'daki milyarder sayısı 2013'te 18 kişi artarak toplam 508'e ulaştı. Asyalı milyarderlerin toplam serveti ise yıllık bazda yüzde 13 artarak 1.19 trilyon dolar oldu.

Yine zikredilen raporun ifadesiyle dünya nüfusunun yüzde 70'i küresel zenginlikten sadece yüzde 3.5 pay alabiliyor. Dünyadaki milyarder sayısı da iki bin sınırını geçerken bu kişilerin servetleri Almanya ve Fransa ekonomilerinin toplamından daha fazla.

Hâlihazırda bu dünyada yaşayan insanların sadece yüzde 0.5'i mevcut birikmiş zenginliğin yüzde 40'ına sahip. Daha da fenası bu dünyadaki insanların yüzde 70'i küresel zenginlikten sadece yüzde 3.5 pay alabiliyor.

'UBS ve WealthX' şirketlerinin araştırması bu milyarderlerin toplamda 6.5 trilyon dolara sahip olduğuna işaret etti. Bu, Avrupa'nın en büyük iki ekonomisi Almanya ve Fransa'nın milli gelirlerinin toplamından daha fazla.

'The World Ultra Wealth Report' başlıklı araştırma şirketinin verilerine göre, dünyada 200 binden fazla kişinin 30 milyon dolar ya da daha fazla parası var. Belge ultra zengin olarak gösterilen bu grubun 2013'te yüzde 6 büyüdüğünü ve toplam mal varlıklarının 28 trilyon dolara yükseldiğini gösterdi.

Aynı konuda Credit Suisse'in yıllık 'Küresel Servet Raporu'na göre, serveti bir milyon dolar ve üzerinde olan kişi sayısı 2012'de 28.5 milyon kişiden 2013'te 31.5 milyon kişiye ulaşmış. Türkiye'de de 2012'de 84 bin 212 kişi olan bu sayı, 2013'te 102 bin 550 kişiye ulaşmış. 2011'de bu sayının 98 bin 470 kişiydi.

Çin ve Hindistan küresel nüfusun yüzde 37.85'ini oluştururken, küresel servetin sadece yüzde 10.71'ine sahipler. En uçta ise Kuzey Amerika geliyor, nüfusun yüzde 5.71'i, küresel servetin üçte birine sahip; müthiş bir adaletsiz dünya tablosu.

1 milyar dolar serveti bulunan kişi sayısı, nüfusu 80 milyon olan dünyanın 4. büyük ekonomisi Almanya'da 45 kişi iken, 78 milyonluk dünyanın 17. büyük ekonomisi Türkiye'de de 40 kişi!

Evet, 'Forbes' dergisinin 2013'ün mart ayında dünyadaki dolar milyarderlerine ilişkin açıklamasında Türkiye'de 44 dolar milyarderi olduğunu öğrenmiştik.

'Le Nouvel Observateur' dergisi 2013 Ağustos sayısında, dolar milyarderlerini mercek altına alırken yaptığı 10 yıllık bir karşılaştırmaya göre, 2003'te dün-

yada 476 dolar milyarderleri varken bu sayı 2013'de 1426'ya ulaşmıştı.

Nihayet 'Forbes'un 'ABD'nin En Zenginler Listesi'nde Bill Gates 20 yıldan beri oturduğu birincilik koltuğundan 2013 listesinde de inmezken, ikinci sırada ünlü yatırımcı Warren Buffet yer aldı.

Gates'in serveti 2012 yılına göre 6 milyar dolar artarken, 83 yaşındaki Buffet servetini 12.5 milyar dolar artırmayı başardı. Buffet böylece ABD'li milyarderler listesinden bir yılda servetini en çok artıran isim oldu. Listenin üçüncü sırasında teknoloji alanının ünlü ismi Oracle'dan Larry Ellison geliyor. 400 kişilik listede toplam servet yüzde 19'luk artışla 2 trilyon doları buldu. Ortalama servet rakamı da 800 dolarlık yükselişle ilk kez 5 milyar doları buldu...

En genç milyarder hâlâ 19 milyar dolarla Facebook'un Kurucusu Mark Zuckerberg...

En yaşlı milyarder 2.8 milyar dolarla 98 yaşındaki David Rockefeller...

314 isim servetini artırırken, 30'unda kayıp yaşandı...

2013 yılında listeye 14 yeni milyarder girdi...

## YA TÜRKİYE EKONOMİSİ Mİ?

Yanıtı somut rakamlarla verelim... Önce sömürenler!

Türkiye Garanti Bankası'nın 2012'nin ilk yarısındaki net kârı, 1 milyar 781 milyon 984 bin TL oldu. 2013 yılı ilk çeyrekte 185.8 milyar aktif büyüklüğüyle de 1 milyar 181 milyon net kâra ulaştı...

Şekerbank, 2012'nin ilk 9 ayında önceki 2011 yılının aynı dönemine göre kârını yüzde 219 artırarak yılın ilk dokuz ayında 178 milyon TL net kâr elde etti...

Vakıfbank'ın 2012 üçüncü çeyreğinde net kârı bir önceki döneme göre yüzde 7.3 artış gösterirken 9 aylık net kârı ise 1 milyar liraya ulaştı. 2012'nin son çeyreğinde 450.7 milyon TL ile tarihinin en yüksek kârını elde eden Vakıfbank, 2012 net kârını da yüzde 19 artışla 1 milyar 460 milyon TL'ye yükseltti. 2013 yılının ilk çeyreğinde de 522.7 milyon TL'lik kâr açıkladı...

İş Bankası 2012'nin ilk 9 ayında 2 milyar 345 milyon TL net kâr etti. Yine 2013 yılının ilk dokuz ayında 2 milyar 533 milyon TL net kâr elde eden İş Bankası'nın aktif toplamı yılsonuna göre yüzde 16.4 artışla 204.159 milyon TL seviyesine ulaşırken, özkaynak büyüklüğü 23.125 milyon TL düzeyine geldi...

Yapı Kredi'nin 2012 yılındaki 9 aylık net kârı 1.4 milyon TL oldu... 2013'ün ilk yarısında da toplam aktif büyüklüğünü 2012 yılsonuna göre yüzde 9 artırarak 143.2 milyar liraya çıkardı. Bankanın net kârı ise 2013'ün ilk altı ayında yüzde

55 artışla 1 milyar 296 milyon lira oldu...

Finansbank'ın 2012 yılı ilk yarısı net faaliyet kârı 429 milyon TL olarak gerçekleşti...

Halkbank 2012 yılında 2.6 milyar lira net kâr elde etti...

Türk Ekonomi Bankası, 2013 yılının ilk yarısında 45 milyar lirayı aştı, net kârı ise yüzde 38 artışla 366 milyon liraya ulaştı...

Akbank, 2012 yılını 3 milyar TL'lik net kâr rakamıyla kapattı... 2013 yılının ilk çeyreğinde de 873 milyon TL net kâr elde etti...

Ziraat'ın 2012 yılı ilk çeyrek kârı 658 milyon TL oldu...

Koç'un 2012 yılındaki 9 aylık kârı 1.7 milyar TL oldu. Yine Koç Holding 2012 yılında otomotiv hariç tüm sektörlerde satışların büyümesiyle kârını yüzde 9 arttırarak 2.3 milyar dolara çıkardı. Holding'in 2013 yılı ilk çeyrek net kârı da, 451.9 milyon lira idi...

Sabancı Holding 2012'nin ilk yarısında 719 milyon lira net kâr elde etti. Holding'in, 31 Aralık 2012 tarihi itibarıyla sona eren yıla ait konsolide mali tablolarında, satışları 26 milyar 94 milyon lira oldu. Hızlı büyümenin yanında, yüksek kârlılığını da sürdüren holding, 4 milyar 676 milyon TL konsolide faaliyet kârı ve 1 milyar 856 milyon TL konsolide net kâr elde etti. Yine 2013 yılının ilk üç ayında 571 milyon TL net kâr ve 5 milyar 581 milyon TL gelir elde ederken; 2013 yılının 9 aylık konsolide net kârı 1 milyar 570 milyon lira oldu...

Türk Telekom Grubu'nun, 2012 sonu finansal sonuçlarına göre grubun gelirleri 2011 yılına oranla yüzde 6.4 artarak 12.7 milyar TL'ye ulaştı. 2013'de de grup gelirleri 2012 yılı aynı dönemine kıyasla yüzde 6.2 artarak 3.1 milyar TL'yi aştı...

Turkcell, 2012 yılının ilk çeyreğinde 2011'in aynı dönemine göre kârını yüzde 56 artırdı...

Vodafone'un geliri 3.1 milyar TL ile rekor seviyeye çıktı...

Ülker Bisküvi 2012'de satış gelirlerini yüzde 30.8 arttırarak 2 milyar 340 milyon liraya çıkardı. Faaliyet kârını yüzde 78.9 arttırarak 202 milyon liraya yükselten şirketin net kârı 195.6 milyon lira oldu. Ülker, 2011'de 60.7 milyon lira kâr etmiş ve buna ek olarak portföyündeki BİM hisselerinin satışı nedeniyle bilançosuna tek sefere mahsus 609.6 milyon lira net dönem kârı yazılmıştı. BİM hisse satışları dışarıda tutulduğunda Ülker'in kârındaki artış yüzde 222'yi geçti...

Türkiye'nin en büyük 500 şirketi 2012'de dönem kârını yüzde 6,3 arttırarak 24.1 milyar liraya çıkardı...

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile 2012'ye ilişkin Dünya Ban-



kası ekonomik büyüklük listesi verilerinden derlenen bilgilere göre, bankaların toplam aktif büyüklüğü 2013'ün haziran ayı sonunda 2012 yılı sonuna kıyasla 157 milyar lira artarak 1 trilyon 528 milyar liraya ulaştı...

Ve yoksulluk!

TÜİK'in iyimser değerlendirmeleriyle yoksul insan sayısı bugün 16 milyon 600 bin...

En iyimser hesaplarla toplumun dörtte biri yoksul...

TÜİK anketinde hanelerin yüzde 61'i borç yükü altında görünüyor.

Yüzde 86'sı bir hafta yaz tatilini ancak hayal edebiliyor...

Kısacası Türkiye fakir ve muhtaç bir toplum...

62 milyon 416 bini ev masraflarını karşılamakta zorlanıyor...

63 milyon 226 bini evden uzakta bir hafta tatil yapamıyor...

41 milyon 292 bini iki günde bir sofrasına bir et yemeği koyamıyor...

45 milyon 487 bini ay sonunu kıt kanaat getiriyor. Beklenmedik bir harcamayı yapamıyor...

42 milyon 175 bini borç ve taksit ödemeleri altında eziliyor...

58 milyonu evinde eskiyen mobilyasını değiştiremiyor...

25 milyon 835 bini kendisine yeni bir elbise alamıyor, eskiyle idare ediyor...

Türkiye ortalamasında zengin ve fakir arasındaki gelir farkı 8 kat olurken, İstanbul'da yaşayan en zengin grupta, Güneydoğu'daki Kürt illerindeki en fakirin gelir rakamları arasında 19.3 katlık bir fark dikkat çekiyor...

Türkiye'de en yüksek gelire sahip yüzde 20'lik kesimin tüm gelirden aldığı pay yüzde 46.6 iken, en az gelire sahip yüzde 20 kesimin aldığı pay yüzde 5.9'da kaldı. Halkın yüzde 16'sı sürekli yoksulluk riski altında. Yurttaşların yüzde 61'inin borç ya da taksit ödemesi var...

Nihayet zengin ile yoksul arasındaki eşitsizlik giderek büyüyor. 2012 yılında en zengin kesimin geliri en yoksul kesimin gelirinin 12 katı oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2012 yılı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarını açıkladı. Buna göre yüzde 10'luk gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay yüzde 29.6 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay yüzde 2.5 oldu. Buna göre, son yüzde 10'luk grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk yüzde 10'luk gruba göre 12 kat fazla oldu...

Coğrafyamızın tablosu da bu!

## HER YER(DE) İSYAN

Bu tablo isyanın küresel zeminini oluşturuyor; Meksika'dan Kanada'ya dört bir yanda...

Meksika'da hükümetin eğitim sistemindeki yeni düzenlemelerini protesto eden binlerce öğretmenin gösterilerine 13 Eylül 2013'te polis sert müdahalede bulundu. Meksika'da Öğretmen Sendikaları Birliği'nin hükümetin, Bağımsızlık Günü kutlamaları için meydanları boşaltma çağrısını reddetmesi üzerine polis, göstericilerin bulunduğu Zocalo Meydanı'na zırhlı araçlarla girdi. Yüzlerce polisin eylemcilere gözyaşartıcı gazla müdahale ettiği olaylarda en az 40 kişi yaralandı.

Doğal yerleşimlerinden koparılmak istenen Kanada yerlileri yoğun gösteriler sonrasında Kanada Başbakanı Stephen Joseph Harper'la görüşmeyi başardılar.

Harper ile görüşebilmek için bir ay boyunca açlık grevinde kalan Attawapiskat yerlilerinin lideri şef Thresa Spence görüşmeye kabile şeflerinden oluşan bir delegasyonla katıldı.

Görüşme sırasında Harper yerlilerin taleplerinin artık daha fazla önemseneyeceğini söyledi. Ancak görüşme gerçekleşmiş olsa da ülke genelindeki yerlilerin başlattığı 'Idle No More/ Artık Durmak Yok' eylemi devam ediyor. Kanada genelindeki onlarca şehirde, bazen AVM'lerde gösteri yapan yerli gruplar, zaman zaman da köprüleri, otoyolları ve tren yollarını trafiğe kapatıyor.

Sonra 'Küresel Tamil Forumu' Başkanı Father Emmanuel'in, "Tamil kaplanları ezildi ama demokrasi gelmedi," diye betimlediği Tamil gerçeği...

Sri Lanka'nın Tamillere karşı 2009'da gerçekleştirdiği ve onbinlerce kişinin öldürüldüğü katliamın ayrıntıları açığa çıkmaya devam ederken; 'Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları' (LTTE) lideri Velupillai Parabhakaran'ın 12 yaşındaki oğlunun infaz edildiği video görüntüleri ortaya çıktı.

BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un atadığı uzmanlardan oluşan bir çalışma grubu Sri Lanka ordusunun 2009 operasyonunun son günlerinde 40 bin sivilin öldüğünü tespit etmişti.

Maxime Azadi'nin anlattığı gibi, "Tamillerin karşılarında insanlığa karşı suç işleyen, insan haklarına ve BM sözleşmelerine uymayan bir rejim var..."

Sri Lanka devlet ile son büyük kapışmadan önce 33 yıllık bir silahlı mücadele vardı. 1976 yılında kurulan Tamil Eelam Özgürlük Kaplanları, adanın kuzey doğusunda kendi kaderinde tayin hakkı ve bağımsız bir devlet için mücadele etti. Kaplanlar, ABD, AB, İngiltere ve Hindistan tarafından 'terörist örgütler' listesine alındı.

25 Ocak 2009'da Sri Lanka ordusu Tamil topraklarındaki küçük Mullaitivu kentinin kontrolünü 50 bin askerle ele geçirdi. Buradaki savaş 2 bin Tamil militanına karşı yürütüldü. 25 Nisan'da Kaplanlar, Sri Lanka ordusu tarafından kuşatılan Mullaitivu kasabası yanındaki geniş kıyı şeridi olan Puttumatlan'da 13km2'lik bir alana geriledi. Daha o tarihte en az 50 bin kişi çatışma alanında mahsur kalırken, 100 bin kişi de mülteci kamplarına doldurulmuştu.

17 Mayıs 2009'da Sri Lanka ordusu ülkenin kuzey doğusundaki Tamil topraklarını kuşatırken, bir gün sonra da Tamil lideri Velupillai Prabhakaran'ın öldürüldüğünü ilan etti. Görüntüleri de basına dağıtıldı. Dünyanın gözleri önünde katliamlar yapıldı. BM'ye göre sadece bu savaşta 30 bin kişi hayatını kaybetti. Gerçek bilanço ise çok daha ağır.

Paris'teki Tamil Eelam Derneği, final savaşının başladığı Aralık 2008 ile 18 Mayıs 2009 arasında katledilen 40 bin insanın dışında çoğu kadın ve çocuk 146 bin 679 kişinin öldüğünü söylüyor."

*Her türlü baskı ve imhaya karşın mücadele sürüyor dört yanda...*

## **SEATTLE, OAKLAND EYLEMCİLERİ, 'WALL STREET'İ İŞGAL ET' HAREKETİ**

Mesela ABD'nin Seattle'ı...

Sonra Ahmet İnsel'in, "Arap Baharı'nın devrimci taktiklerine başvuran 'Wall Street'i işgal' hareketi şiddeti reddediyor," diye betimlediği 'Wall Street'i İşgal Et' hareketi...

Yoksulluğun on yıl içinde büyük artış gösterdiği ABD'de isyanların yayılmasında şaşırtıcı bir şey yok!

Genel grev çağrısıyla insanların sokağa döküldüğü Oakland'da eylemciler 3 Kasım 2011'de, ülkenin en işlek beşinci limanını kapattı. "Arsız şirketleri" protesto eden eylemcilere polis göz yaşartıcı bomba ile müdahale etmeye çalıştı. Ülkenin başka kentlerinde de eylemler sürüyor...

Brookings Enstitüsü'nce yapılan bir araştırmada ABD'nin birçok bölgesinde fakirliğin giderek arttığı, bu durumun eğitim, güvenlik ve halk sağlığı için tehdit hâline geldiği bildirildi. Araştırmaya göre, ABD kentlerinin aşırı yoksul mahallelerinde yaşayanların sayısı 10 yıl içinde 3'te 1 oranında arttı. Bu bölgelerde yaşayanların yüzde 40'ının, ABD'de 4 kişilik bir aile için belirlenen yoksulluk sınırının altında yaşadığı kaydedildi.

ABD'nin Orta Batı bölgesinin fakirlikte başı çektiğinin vurgulandığı araştırmada, söz konusu bölgeyi güneydeki kentlerin takip ettiği ifade ediliyor. Rapor da ayrıca, ABD'de 6.5 milyon çocuğun yoksulluk sınırının yarısı kadar geliri olan

evlerde yaşadığı ifade edildi.

Kriz, ABD'deki sosyal hareketliliğe ivme kazandırırken Şükran Soner de aktarıyor: "Krizin ilk günlerinde, piyasaların kalbinde işlerini kaybeden finansçıların görüntüleri belleğinizde taze olmalı. Ellerinde özel eşyalarını doldurdukları karton kutular, yıllarla çalıştıkları işyerlerini terk ederlerken, üzerlerinde marka, çok pahalı giysiler vardı. Büyük olasılıkla gittikleri evleri en lüks semtlerde, en pahalı kira ya da fiyatlardaydı. Bildiğimiz çoğunluk için o parlak yaşam günleri geçmişin düşlerinde kaldı. Sokaklarda Amerikan baharı eylemlerine katılanlar öfke içinde yoksullaşma, yoksunlaşma, işsizlik, kaybettiklerine karşı, insanı yok sayan piyasalar düzeni, ekonomik önlemlerde insansız finans kurumlarının kolanmasına öncelik veren siyasete lanet okuyorlar."

"Amerikan Rüyası", artık bir kâbus!

"Nasıl" mı?

2012 Kasım'ındaki başkanlık, Senato ve Temsilciler Meclisi seçimlerinin maliyeti 6 milyar dolar; başkan olmak isteyenler yalnızca pizzaya 70 bin dolar harcadığı ABD'de işsizlik son derece derin bir yapısal sorun hâline geldi. İşgücü piyasası küreselleşme ve ABD'li inşaatçıların ucuz üretim üslerine taşınmaları ile bağlantılı olarak uzun vadeli düşüş eğilimi içinde. 2000'den bu yana aktif işgücü yüzde 7 azalarak çalışma çağındaki yetişkin nüfusun yaklaşık yüzde 58'ine geriledi. Kronik işsizlik yüzde 9 düzeylerinde. Resmi rakamlara göre, uzun vadeli (yani, 27 haftadan uzun süre) işsizlik yüzde 16.5. Bu da toplam işsizlerin yüzde 43'üne (6 milyon kişi) tekabül ediyor.

Daha da kötüsü, genç Amerikan kuşağı yeni ekonomik fırsatlardan mahrum yetişiyor. Öğrenci borçları 1 trilyon doları aştı. Çoğu için tünelin ucunda ışık da görünmüyor. 16-29 yaş arası nüfusun çalışan ya da çalışmaya istekli olanlarının oranı yüzde 48'e düştü 2011'de. Bunun, Arap Baharı'nı tetikleyen Tunus'taki durumdan çok fazla farkı yok. Bu istihdam bunalımı ne yazık ki devam edecek; zira Amerikalı genç nüfusun Çin ve Hindistan'daki işçiler ile yeni iş imkânları için rekabet etmeleri pek kolay değil.

Hanehalkı gelirine baktığımızda 10 yılda Amerikan ailelerinin daha da yoksullaştığı görülüyor. Gerçek gelir düşüşü ile birçok Amerikalı 1996 düzeylerine geriledi. Yoksulluk oranı 2011'de nüfusun yüzde 15.7'si idi. Yaklaşık 48 milyon Amerikalı, yani her altı kişiden birisi yoksulluk sınırı altında yaşıyor.

Eskiden "Amerikan Rüyası" konuşulurdu. Şimdilerde "Amerikan Kâbusu"ndan söz edilir oldu. Bir farkla ki, "Amerikan Rüyası" orada yaşayanlara ilişkindi. "Amerikan Kâbusu", Amerika'da yaşayanlarla dünyanın geri kalanının ka-

derini birleştiren bir “şey”e işaret ediyor...

Mali krizde finans sektörü kurtarılırken kurtarmanın maliyetinin halkın üzerine yıkılmasıyla, buna bağlı olarak patlak veren ‘Wall Street İşgal Et’ hareketiyle gündemin en önemli konuları arasına oturdu. ABD nüfusunun yüzde 99’u krizden zarar görürken yüzde birinin servetine servet katmış olduğu genel kabul gören olgular listesine girdi.<sup>20</sup>

MIT’den Acemoğlu ve Harvard’dan Robinson’un çalışmalarında gösterdikleri gibi, gelir dağılımının bozulması, geride kalan 30 yılda Amerika’da “toplumsal tırmanma” (sınıf atlama) olasılığını belirgin biçimde azaltmış. ABD’de gençlerin üniversite mezunu olma olasılığı bugün, 1960’ların çok gerisine düşmüş. Ekonomik olarak güçlenenlerin siyasi gücü de hızla artmış. Artık ABD toplumu 40 yıl öncesine göre çok daha adaletsiz bir yapıya sahipmiş.<sup>21</sup>

Seattle, Oakland eylemcileri, ‘Wall Street’i İşgal Et’ Hareketi tam da böylesi bir ortamda boy veriyor!

Danny Lucia’nın, “Wall Street’i İşgal Et hareketi, 19.5 milyar dolar serveti bulunan New York Belediye Başkanı Michael Bloomberg’i zora soktu. New York’un hem belediye başkanı hem de en zengin insanı olması, onu yüzde 1’in sembolü hâline getirmiş durumda. ABD’nin en zengin 12. bireyi olduğu için Bloomberg aslında yüzde 1’den öte yüzde 0.0000001’in bir parçası, muhtemelen yüzde 1’e ait insanlarla vakit geçirdiği zaman kendini varoşlarda gezen bir orta sınıflı gibi hissediyordur,” diye tarif ettiği gerçeğe ilişkin Aslı Aydıntaşbaş, “Diyeceğim şu. Wall Street eylemi, Wall Street’de kalır,” hezeyanını dillendirmiş olsa da; yaşanan(lar) çok önemlidir.

*Immanuel Wallerstein’in, “... ‘Wall Street’i İşgal Et’ hareketi zayıflamaya başlayacak olsa bile, çoktan başarı kazandı ve 1968 isyanları gibi geride kalıcı bir miras bırakacak,”<sup>22</sup> diye betimlediği ve sermayenin sınırsız tahakkümüne karşı bir direnme eylemi karakteri taşıyan itiraz, “biz yüzde 99’uz; yüzde 1’in tahakkümüne hayır!” sloganında ifade bulan açık bir sınıf mücadelesi eylemleridir; ve artık küresel ve bulaşıcıdır.*

20 Ergin Yıldızoğlu, “... ‘Rüya’dan ‘Kâbus’a, Amerika”, Cumhuriyet, 28 Mart 2012, s. 4.

21 The Washington Post, 11 Mart 2012.

22 Immanuel Wallerstein, “... ‘Wall Street’i İşgal Et’ Hareketi Giderek Daha Çok Fark Yaratıyor”, Radikal, 26 Ekim 2011, s. 19.

## SARSILAN AVRUPA

İşsizlik ve ekonomik krizle boğuşan AB üyesi ülkelerde halk ayakta...

Brüksel'de kamu ve özel sendikaların ulusal çaptaki eylemlerine yüzbinler katılırken, İspanya Yunanistan, Portekiz, Fransa ve Almanya'da ise 'kemer sıkma-ya' karşı kitlesel gösteriler sürüyor.

Kriz kıtaya yayılıyor...

Bu arada, 2009'dan bu yana krizle boğuşan Yunanistan'da da insanlar sokaklarda.

İspanya'da günde 27 gösteri oluyor...

Avrupa'da 'Blocupy' adı altında başlayan anti-kapitalist oluşum, 31 Mayıs 2013 tarihinde Avrupa Merkez Bankası'nın Frankfurt'taki merkezi önünde Avro krizi politikalarını eleştirmek için yeniden işgal eylemine başlarken; gençler arasındaki işsizlik oranının yüksekliği Avrupa'nın en büyük korkusu hâline geldi.

Kolay mı?

Avrupa'yı saran işsizlik dalgası, birçok ülkede kitle gösterilerine ve çatışmalara yol açıyor. AB genelinde her dört gençten biri işsiz durumda; bu oran bazı ülkelerde yüzde 60'ları aşıyor.

Almanya Maliye Bakanı Wolfgang Scheauble, "Genç nüfusta işsizliğe karşı savaşın kazanılamaması hâlinde Avrupa'nın yıkılabileceği" uyarısında bulundu ve "AB ülkelerinin uyguladığı sosyal devlet modeline ABD'deki gibi sıkı kıstaslar getirilmesi hâlinde ihtilal olabileceğini" söyledi.

Gençlerdeki işsizlik oranının yüzde 57'yi bulduğu İspanya'nın Başbakanı Mariano Rajoy, "Tarihin en donanımlı neslini işsiz bıraktık. Durum toparlanamazsa Avrupa'da birlik kalmaz," dedi.

Bu arada 'Uluslararası Af Örgütü/ Amnesty International' Genel Sekreteri Salil Shetty'nin 'Der Standard'a verdiği röportajda, "Tüm dünyada iktidarların sorumsuz, insan haklarını gözetmeyen, zengin ve fakir arasındaki uçuruma göz yuman politikalarına karşı bir isyan dalgası devam ediyor. Bu, önümüzdeki yıllarda daha da artacak. Özellikle internet ve cep telefonu teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte toplumların demokratik ve adil bir toplum için isyanı giderek güç kazanacak. İnsan hakları söylemini ağızından düşürmeyen Avrupa'nın hak ihlalleri ise daha çok yabancılar, göçmenler, kadınlar ve homoseksüellere yaklaşımda kendini gösteriyor," uyarısını dillendirdiği koordinatlarda "Huzur Ülkesi" diye pazarlanan İsveç'in başkenti Stockholm'de başlayan isyan diğer şehirlere yayıldı. Aşırı sağcılar da sokaklara çıkınca gerilim arttı...

Stockholm'ün göçmen mahallerinde başlayan olaylar diğer kentlere de sıçradı. Örebro, Uppsala ve Linköping kentlerinde araçlar ve binalar kundaklandı. Başkentte ise 30-40 kundaklama vakasına müdahale edildi. Ülkenin en büyük diğer iki şehri olan Göteborg ve Malmö'den Stockholm'e polis takviyesi gönderildi. Gençlerin eylemde bulunmaması için Stockholm'de sokaklara dökülen aileler ve gönüllülerin olayların azalmasında etkili olduğu belirtiliyor. ABD ve İngiltere büyükelçilikleri vatandaşlarını "dikkatli olmaları" için uyardı.

İsyanın sebebi olarak gençler arasında yüzde 30'lara varan işsizlik gösteriliyor. Bu isyan, gelişmiş sosyal güvenlik politikalarıyla tanınan İsveç'te göçmen karşıtı görüşün güçlenmesine yol açtı.<sup>23</sup>

Ayrıca Polonya'nın başkenti Varşova'da yaklaşık 100 bin sendika üyesi işçi sosyal hakları için hükümet karşıtı gösteri düzenledi; hükümeti istifaya çağırırdı.

Varşova'da hükümet karşıtı sendika üyesi işçilerin düzenlediği gösteride sendika sözcüsü Marek Lewandowski, "Başbakan Donald Tusk'un görevinden ayrılmasını istediklerini, Polonya'daki sosyal politikanın ancak bu şekilde değişebileceğini" söyledi. İşçiler gösterilerinde daha iyi sosyal politika, çalışanlar için garanti, asgari ücretin artırılması ve 67 olan emeklilik yaşının 65'e indirilmesini talep ettiklerini söyledi.

Solidarnosc Sendikası, Polonya Birleşik Sendikalar Konfederasyonu ve Sendikalar Forumu, gösteri öncesi düzenledikleri toplantıda "Toplumun daha fazla ihmal edilmesine hayır" çağrısında bulundu; gösterilere 20 bin kişi katıldı.<sup>24</sup>

## YUNANİSTAN ÖRNEĞİ

Ve halkın yüzde 60'ının AB'nin "kurtarma paketi"ne "Hayır" dediği Yunanistan...

'University of the Aegean'ın Sosyoloji bölümü öğretim üyesi Dr. Panagiotis Sotiris'un ifadesiyle, "Yunanistan'da ekonomik krizden sosyal ve siyasal bir krize doğru geçişi deneyimlediğimizi söyleyebiliriz. Gramsci'nin dediği gibi eskinin öldüğü ama yeninin tam olarak doğmadığı bir organik kriz söz konusu.

Yunanistan radikal solu, çok büyük bir meydan okumayla karşı karşıya. Belki de ilk kez ekonomik, sosyal ve siyasal krizin birleşimi ve de sosyal ve siyasal eylemlilik dalgasının güç kazanması birlikte düşünüldüğünde radikal bir sosyal ve

23 İrfan Kurtulmuş, "Stockholm'deki İsyan Diğer Kentlere Sıçradı", Milliyet, 26 Mayıs 2013, s. 25.

24 "Polonya'da İşçiler Ayaklandı", Cumhuriyet, 15 Eylül 2013, s. 11.

siyasal değişimin olanaklılığı gün yüzüne çıkıyor”ken,<sup>25</sup> ekliyor Shamus Cooke de altını çizerek:

“Yunanistan gibi kutuplaşmış ve krizlerden rahat yüzü görmemiş bir ülke için bir hesaplaşma kaçınılmaz görünüyor. Hâlihazırda ülkede iki güç var: Şirketlerin gücü ve halkın gücü. İstikrar ise, ancak bir sınıf diğerine boyun eğdiğinde gelecek...”<sup>26</sup>

Gerçekten de ülkenin iflasa sürüklenmesi durumunda, kaosa müdahale ederek kendilerini korumak için milis güçleri oluşturup, internet aracılığıyla örgütlenerek kimsenin bulunmadığı yerlerde silahlı eğitim yapan grupların, “zamanı geldiğinde” müdahale etmek için hazırlık yaptığı Yunanistan’da kendilerini “Vatansever Milisler” olarak adlandıran grubun başkanı Yorgos Anestopulos, ıssız bölgelerde ve dağlarda buluşarak eğitim yaptıklarını belirterek, ülkede kaos meydana gelmesi durumunda “Milis Birlikleri”nin harekete geçeceğini söyledi.

Özel bir radyo istasyonuna konuşan Anestopulos, yapılan eğitimlerde gerçek silahların kullanılmadığını, ancak grubun bazı üyelerinin silahlı eğitimin serbest olduğu Bulgaristan ve Macaristan’a gidip orada eğitim gördüğünü belirtti.

Grubun üyelerinin büyük bölümünün Yunan ordusunun yedek subaylarından oluştuğunu anlatan Anestopulos, “Gruba katılmak isteyen binlerce kişi var. Yunanistan’a kaos geldiğinde müdahale edeceğiz. İflas, mecburen kötü durumların yaşanmasına yol açacak. O an geldiğinde her Yunanlı’nın elinde bir silah olacak. Öyle anlarda silah bulunur. Suçluların, ülkenin zor durumundan yararlanarak soygun ve yağmalama yapması bizleri tahrik ediyor. Biz bu noktada müdahale edeceğiz. Bunun için hazır olmalıyız” diye konuştu.

Diğer bir grup olan “Yunan Milisleri” ise internette yer alan açıklamalarında, bu konuda Amerika’daki “Neighborhood Watch” örgütünü örnek aldıklarını ifade ederek, amaçlarının “kritik an” geldiğinde devriye gezerek ailelerini korumak olduğunu belirttiler.<sup>27</sup>

Bu arada ‘The Guardian’ın haberine göre, Yunanistan’da siyasi ve toplumsal gerginlik giderek had safhaya yükselirken, polis şiddetiyle ilgili iddialar da artıyor! Güvenlik güçleri ile aşırı sağcı Altın Şafak hareketi arasındaki ilişkilerin bu tür olayların artmasında etkili olduğu yorumları yapılıyor. Yunan polisinin, neo-Nazi karşıtı göstericileri tutuklayarak işkence ettiği iddialarının ardından, bu kez

25 “Panagiotis Sotiris’le Yunanistan’da ‘Kargaşa ve Umut Günleri’ Üzerine”, www.sendika.org, 29 Temmuz 2011.

26 Shamus Cooke, “İlk Domino Taşı Yunanistan’da Düşüyor”, Birgün, 26 Mayıs 2012, s. 10.

27 “Yunanistan’da İflasa Karşı Milis Gücü Kuruldu”, Radikal, 15 Mart 2012, s. 29.



de polisin, protestolar sırasında genç bir kadını canlı kalkan olarak kullandı.

Kolay mı?

Yunanistan'da meydanlara dökülen halk, krize karşı alınan tedbirlerin neden sadece kendi sırtlarına yüklediğini sorguluyor...

AB ve IMF'den yeni yardım dilimini alabilmesi için kamu harcamalarını azaltma baskısı altında bulunan Yunanistan'da öğrenciler eğitim harcamalarında yapılan kesintileri protesto ediyor...

Yunanistan işçi sendikaları konfederasyonu ve Yunanistan kamu emekçileri konfederasyonu tarafından alınan ve mücadeleci işçiler cephesi PAME tarafından desteklenen genel grev ülke çapında etkili geçiyor...

Banka çalışanlarından avukatlara, doktorlardan temizlik işçilerine kadar toplumun her kesiminden binlerce çalışanın destek verdiği grev nedeniyle ülkede hayat dururken sokaklardaki tek ses protestoların çığılığı oluyor. Yunanistan'da genel grevin sessizliği, sokaklarda yapılan protestolarla çığılığa dönüşüyor...

Yunanistan'da hükümetin mali reformlarını protesto etmek amacıyla başkent Atina'da gösteri yapan eylemciler ile polis arasında arbede yaşanıyor. Yunan Parlamentosu'nun bulunduğu "Sindagma" meydanında toplanan ve "Kendinizi de borçlarınızı da alıp gidin" şeklinde sloganlar atan göstericilere polis göz yaşartıcı gaz ile saldırıyor...

Yunanistan'da 77 yaşındaki 4 Nisan 2011 sabahı kentin en işlek noktalarından biri olan Sintagma Meydanı'nda başına kurşun sıkarak yaşamına son veren Dimitris Hristulas'ın "Çöplerden yiyecek toplamadan onurumla ölmeyi seçiyorum" diyerek intihar etmesi halkı sokaklara dökerken; "Genç insanların bir gün silahlarını ellerine alacağına ve hainleri alaşağı edeceğine" inandığını söyleyen eczacı için başlayan eylemler ülkeyi savaş alanına çevirdi...

## **BAĞIMSIZLIK EĞİLİMLERİ**

İçinden geçilen kesit sömürgeciliğin bastırıldığı bağımsızlık taleplerini de öne çıkarıyor.

Mesela Flamanlar...

Belçika'da bağımsızlık hayali kuran Flamanlar 14 Ekim 2013 yerel seçimlerinde tarihi bir zafer kazandı. Bağımsızlık yanlısı N-VA Partisi lideri Bart De Wever, kilit şehir Anvers'te belediye başkanlığı koltuğuna oturdu...

Avrupa'da ayrılıkçı rüzgârın en kuvvetli olduğu yerler arasındaki Belçika'nın kuzeyindeki Flaman Bölgesi'nde bağımsızlığı savunan Yeni Flaman İttifakı'nın (N-

VA) yerel seçimlerde elde ettiği başarı ülkenin geleceğini yeniden tartışmaya açtı...

Avrupa'da yalnızca Belçika değil; İspanya ve İngiltere de bağımsızlık hareketleriyle mücadele ediyor. İspanya'da zengin Katalan bölgesi bağımsızlık istiyor. İngiltere'de ise İskoçlar 2014 yılında bağımsızlık referandumuna hazırlanıyor...

Mesela Katalonya...

Merve Arkan'ın ifadesiyle, "İspanya'da halkı sokağa döken ekonomik kriz, Katalanları yıllardır istedikleri bağımsızlık için harekete geçirmiş durumda"yken; İspanya'nın kuzeydoğu bölgesi Katalonya'da halk, bölgesel seçimlerle oluşan yeni parlamentoda bağımsızlıkçı partilere oy verdi.

Katalonya'nın 1714 yılında Bourbon ordularına yenilip Barcelona'nın düştüğü tarih olan 11 Eylül'ü ulusal gün (Diada) ilan eden Katalonya özerk yönetimi, 2013 yılı etkinliklerini bağımsızlık talepleri üzerinde yoğunlaştırdı. İngiltere ve İskoçya örneğini vererek, İspanyol hükümetinden "daha demokratik bir adım atmasını ve müzakere masasına oturmasını" isteyen Katalan hükümeti, bu zamana kadar girişimlerinde hiçbir sonuç elde edemedi.

Katalonya'daki bağımsızlık yanlısı girişimlere büyük tepki verip ortamı germekten çekinen İspanyol hükümeti buna rağmen Katalonya'da 2014'te yapılmak istenen referanduma müsaade etmeyeceğini açık bir şekilde dile getirdi.

Ayrıca Katalonya özerk bölgesinin başkenti Barselona'da düzenlenen bağımsızlık günü gösterisine yaklaşık 1.5 milyon Katalan katıldı. Farklı bölgelerden kente gelen Katalanlar kırmızı ve sarı renklerde özgürlük bayrakları taşıyarak "Kalabalık ne istiyor? Yeni bir Avrupa devleti! İnsanlar ne istiyor? Bağımsız bir Katalonya!" sloganları attı.

Katalonya Sol Partisi Milletvekili Alfred Bosch "Gördüğüm bütün bağımsızlık yanlısı bayraklar bir üçgenin ortasında tek yıldızlı. Herkes bu bayrakları taşıyor. Hayatımda hiç bu kadar çok bağımsızlık yanlısı bayrak görmemiştim" ifadelerini kullandı.

Ekonomik kriz başladığından beri bağımsızlık fikrini destekleyenlerin yüzde 60'ı geçtiği belirtiliyor.

Vedat Atasoy'un, "Bağımsız Katalonya bir hayal mi?" sorusunu dillendirdiği tabloda Luke Stobart'un yanıtı şu oluyor:

"Barcelona'da düzenlenen devasa gösteri, Katalonya'nın muhafazakâr yönetiminin halkın haletiruhiyesine ayak uyduramadığını kanıtıyor... Katalanlar bağımsızlığa hazır, peki ya liderleri?"<sup>28</sup>

28 Luke Stobart, "Katalanlar Bağımsızlığa Hazır, Peki Ya Liderleri?", The Guardian, 12 Eylül 2012.

Evet 2013 yılı ulusal gün şenliklerinde “Bağımsızlığa doğru Katalan yolu”nda el ele tutuşan Katalanlar “Artık tahammülümüz kalmadı. Hoşçakal İspanya” dedi.

Böylelikle de Nilgün Cerrahoğlu’nun deyişiyle, “İspanya devleti bir ‘özerklikler devleti’ olmaktan çıkıp ‘milliyetçilikler devleti’ hâlini aldı.”

Çünkü İspanya’nın özerk Katalonya bölgesinde parlamento, egemenlik bildirimi tasarısını kabul etti. Katalonya Özerk Yönetim Meclisi’nde kabul edilen bildirgede, “Katalan halkının kendi geleceğine karar verme hakkına” vurgu yapılıyor, referandum çağrısında bulunuluyordu...

Katalonyanın bağımsızlığı için mücadele yıllardır devam ederken düzenlenen sembolik bağımsızlık referandumları bu köklü talebin yeniden güçlendiğini gösteriyordu. Bölgede 2009-2011 yılları arasında yapılan referandumlar, halkın büyük bir kısmının bağımsızlık talep ettiğini ortaya koyuyordu.

Mesela Bask bölgesi...

Mesela İskoçya...

İngiltere ve İskoçya arasında ‘özgürlük referandumu’ anlaşması imzalanırken; İngiltere Başbakanı David Cameron ile İskoçya’daki bölgesel hükümetin başkanı ve ayrılıkçı İskoç Ulusal Partisi’nin (SNP) lideri Alex Salmond, 2014 yılının sonbaharında yapılması planlanan referandumu görüşmek üzere 15 Ekim 2013’de İskoçya’nın başkenti Edinburgh’de bir araya geldi.

İki liderin görüşmelerinin ardından imza koyduğu anlaşmayla, referandumda İskoç halkına bağımsızlıkla ilgili, cevabın “Evet” ya da “Hayır” olacağı tek soru yöneltilmesi ve İskoçya’da halk oylamasına 16 yaş üzerindeki herkesin katılabilmesi gibi konularda uzlaşma sağlandı. Anlaşmayla ayrıca, İngiltere, İskoç parlamentosu Holyrood’a resmi olarak referandumu yapma yetkisi vermiş oldu...

Bu arada İskoçya’nın bağımsızlığı için Edinburgh’un merkezinde bir araya gelen binlerce özgürlük yanlısı gösterici, şehir merkezinde yürüyüş düzenledi. Yerel polis yaklaşık 5 bin kişinin “Bağımsızlık İskoçya için Evet” sloganıyla yürüyüş yaptığını açıkladı. 23 Eylül 2012’de gerçekleştirilen yürüyüş, insan seline dönüştü. Eylemde “Bağımsız Sosyalist İskoçya” pankartları dikkat çekti. Anketler de İskoçların yüzde 40’ının bağımsızlığa sıcak baktığını gösteriyor...

Mesela İrlanda...

XX. yüzyılın en önemli çatışmalarından olan Kuzey İrlanda sorununun yirmi yıldır adım adım ilerleyen siyasi yollardan çözümü, teklemeye başladı.

Kuzey İrlanda’nın Britanya’ya bağlı kalmasını isteyen Protestan birlik yanlı

ları ile bölgenin İrlanda Cumhuriyeti'ne katılmasını isteyen Katolikler arasındaki yüzyıllara dayanan anlaşmazlıkta 1998'de 'Good Friday/ Hayırlı Cuma' anlaşmasıyla başlayan süreçte silah bırakan IRA'nın (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) kararını tanımayan 'yeni IRA' örgütü Maghaberry Hapishanesi'nde çalışan gardiyan David Black'in öldürülmesini üstlendi.

Ayrıca 'Hayırlı Cuma' anlaşmasıyla çatışma dönemini geride bıraktığı düşünülen Kuzey İrlanda'da etnik gerilim artıyor. Belfast'ta Katoliklerin yürüyüşünü protesto eden Birleşik Krallık yanlısı grup polisle çatıştı.<sup>29</sup>

Kuzey İrlanda'da 1998 yılında İngiliz hükümeti ile imzalanan barış anlaşması ile 30 yılı aşkın çatışma döneminin sona ermesinin ardından en şiddetli dönemi yaşanıyor. Kuzey İrlanda'nın başkenti Belfast'ta bir yandan birliklilik yanlıları gösteri yaparken IRA örgütü destekçileri eylemlerini artırdı.

Molotof kokteylleri ve silahlar Belfast sokaklarına geri dönerken "barış anlaşmasının ne kadar kırılğan olduğunun ortaya konduğu" ve "bölgenin kanlı geçmişinden kurtulamadığı" yorumları yapılıyor.

## BİZİM HAZİRAN('İMİZ)

Perihan Özcan'ın, "İnsanlar beklentileri altüst olduğunda ayaklanır," diye tarif ettiği hâlin somut bir örneği olarak Haziran('ımız)ı Bernard Stiegler, "Taksim Meydanı'nda, İstanbul'da doğan toplumsal hareket, öncelikle Türk hükümetinin ticari bir faaliyet alanı şeklinde özelleştirmek istediği kamusal bir alanı korumak için ortaya çıktı,"<sup>30</sup> diye tanımlasa da soru(n) bunun da ötesinde...

Londra Üniversitesi'nden Costas Douzinas'ın ifadesiyle, "Dünyanın farklı yerlerindeki bu gösteriler, hareketler kendiliğinden başladı. İnsanlara dışarı çıkmaları veya bazı yerleri işgal etmeleri için çağrıda bulunulmadı. Ortak bir ideoloji yoktu. Herhangi bir siyasi parti bu oluşumlara dahil olmadı. Lider ya da işgal hareketindeki demokrasiye zarar verecek merkezi bir kişilik yoktu. Bu yeni protestolar sosyal medya ve internetle hızlandı. Ekonomik kriz, Yunanistan ve İspanya'da yüzde 65'i bulan genç işsizlik oranı, bir paradoks yarattı. Çünkü bu gençlere 25 yıl önce iyi bir üniversiteye giderlerse iş bulabilecekleri söylendi. Ancak 40 yaş altındakilerin yüzde 60'ının işsiz olması özgün bir durum. İşsiz bin mühendis, mimar ve akademisyen, işi olmayan bin vasıfsız işçiden daha tehlikelidir. Taksim ol-

29 "Belfast Çatışmalarla Sarsılıyor", Milliyet, 11 Ağustos 2013, s. 18.

30 Alain Badiou-Volkan Çelebi-Gizem Çıtak-Işık Ergüden-Gökhan Kodalak-Jean-Luc Nancy-Jacob Rogozinski-Bernard Stiegler-Ahmet Soysal-Gökbörü Sarp Tanyıldız-Slavoj İlić, Direniş Düşünmek- 2013 Taksim Gezi Olayları, Monokl Yay., 2013.

mak bütün bu protestolardaki gençler iyi eğitilmiş ve dünyada neler olduğunu biliyor. Çeşitli sebeplerden ötürü iyi bir gelecekleri olduğunu düşünmüyor ve bir araya geliyorlar”ken; insan(lar), sürdürülemez kapitalizmin kendilerine dayattığı geleceksizleştirmeye başkaldırıyordu...

*Söz konusu kendiliğindenlik doğası gereği anti-kapitalisttir...*

Tarık Ali'nin, "Türkiye şu an itibariyle uykusundan uyandı. Kimse beklemiyordu bunu. Şunu anlamamız gerekir, değişim için, şu an elitler tarafından yönetilen ve tek amacının para kazanmak olduğu bankacılar birliğini halkın birliğine, sosyal bir birliğe dönüştürmemiz gerekiyor. Farklı düşünerek bir şeylerin yapılabildiğine ilişkin inancımızla bunu yapmamız gerekiyor. Mücadeleler bizi alt tabanda birleştiriyor, farklı bireyciliklerin de çok gereksiz olduğunu bizlere hatırlatıyor. Bizim dünyada şu an şahit olduğumuz sürece dair bunun çok önemli bir husus olduğunu düşünüyorum. Umarım Türkiye'de başlayan bu hareket, bu birliğin önemini anlar," notunu düşüğü Gezi Parkı'yla başlayan süreç de doğası gereği anti-kapitalistti. Çünkü neo-liberal yıkıma karşıydı...

Metin Yeğin'in, "Tam anlamıyla mekân-kimlik-ekoloji isyanı"; Yalova Üniversitesi'nden Ahmet Ümit'in, "Toplum ilk kez baba kültürüne karşı gelmeyi denedi, yine deneyecek," diyerek bir yanını öne çıkarıp, aslı anti neo-liberal yanını talileştirdiği Haziran(ımız), "İtiraz, isyan ve direniş sürecidir," Polat Alpman'ın altını çizdiği üzere...

Ezilenlerin tarihsel bloğuna denk düşen Haziran(ımız) çeşitlilik içinde birliğin somut bir örneğini oluşturuyordu.

Mesela 'KONDA' ve 'GENAR' eylemlere katılanlarla ilgili çok kapsamlı anketlerine göre eylemcilerin yaş ortalaması 28'di.

Çoğunluk kadın'dı!

Öğrencilerin oranı zannedildiği gibi çok değil yaklaşık yüzde 25. yüzde 60'a yakını çalışıyordu.

Eğitim ortalaması çok yüksekti.

Eylemcilerin sadece yüzde 10'u ağaç için, parkın korunması için Gezi Parkı'na gitmişti.

Eyleme katılanlar bunu gizlemiyor ki... Onlar da ilk günden itibaren mesele sadece ağaç değil diyordu.

Eyleme katılanların yüzde 60'ı polis şiddetine tepki, direnişçilere destek, daha fazla demokrasi ve özgürlük talebi için Gezi Parkı'nın yolunu tutmuştu.

Ve kahir ekseriyet Başbakan'ın "otoriter baba" rolüne itiraz ediyordu.

## İSYANIN ÖZELLİĞİ

Murat Belge'nin, "Gezi Direnişi'yle gerçekleşen dönüşüm, insanın aklına edebiyattaki çeşitli dönüşüm hikâyelerini getiriyor. Hafif ve eğlenceli tarafından bakarsanız, Cinderella; gece saat on ikiyi bulunca araba yeniden balkabağı oluyor vb. Trajik ve karamsar tarafından bakarsanız, Dr. Jekyll'ın Mr. Hyde'a dönüşmesine benzetebilirsiniz," liberal istihzasıyla...

Kemal Kılıçdaroğlu'nun, "Gezi bir rüyaydı," reklamcılığıyla...

CHP Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Sencer Ayata'nın, "Muhafazakârlığa karşı başkaldırı," toptancılığıyla...

Atilla Yayla'nın, "Kabul etmek lâzım ki Gezi karmaşık, okunması zor, çok boyutlu, hissî tarafı yoğun bir olaylar silsilesiydi," liberal akıl karışıklığıyla...

Nilüfer Göle'nin, "Gezi bir meydan hareketidir. (...) Vatandaşın ben diyebilirdiği bir şahıs hareketidir," bireyci yerelliğiyle...

Cenk Eren'in, "Gezi'deki dil savaş diliydi," yalanıyla tezgâhlamaya kalkıştıkları Gezi'yle başlayan süreç baskıya, zulme karşı isyanın, direncin pratiğiydi...

Sinan Çiftiyürek'in, "XXI Yüzyıl devrim dalgasının ön habercisi"<sup>31</sup> olarak nitelediği Gezi'de başlayan süreci anlamak, ortak istek ve taleplerin saptanmasıyla mümkün olabilirdi.

Dünyada yaşanan III. Buhran ile İspanya ve Yunanistan'da protestolar ve Amerika'da işgal eylemleri gerçekleştirildi. Tunus ve Tahrir iktidarı deviren protestolara, itirazlara sahne oldu.

Kapitalizme karşı muhalif akımlar, anarşistler, çevreciler, Aleviler, LGBT'ler, kadınlar, sosyal demokratlar, Kemalistler, laikler, Kürt bireyler, komünistler, emekçiler, hasılı tüm ötekileştirilenlerin yer aldığı Haziran(ımız)da sadece ölen insanlara baksanız bile, ona atfedilen "orta sınıf" söyleminin asılsızlığını görürsünüz.

Haziran(ımız) emekçi tabanlı özgürlükçü bir isyan hareketiydi... Çünkü orada olanlar işçi sınıfı, geçimini emeğiyle sağlayanlardır. Gezi eylemlerine katılanların, tüm anlamıyla işçi ve emekçi olduğunu söyleyebiliriz.

Artı değeri yaratanlar kim? Artı değere el koyanlar kim? Artı değere el koyanların hizmetkârı olanlar kim? Üretken olan ve olmayan emek hangisi? Bunlar ayırntı düzlemidir.

31 Sinan Çiftiyürek, "Gezi: XXI Yüzyıl Devrim Dalgasının Ön Habercisi", Newroz, Yıl: 7, No: 239, 19 Ağustos 2013, s. 1-7.

Haziran(‘ımız) da üniversite ve lise öğrencilerinin olduğunu gördük. Bunlar için de orta sınıf nitelemesi yanlış. Bunlar potansiyel işçi sınıfının adaylarıdır. Okullarda almış oldukları eğitimlerde, beyaz yakalı olarak işgücü arzı için yetiştirilirler. Onları sokağa döken de yedek işçi ordusu olduklarını bilmeleri ve kapitalizmin vaat ettiği işsizliktir.

Beyaz yakalıların işçi sınıfına ait olmadığını iddia etmek için ustaca terminolojiler imal ediliyor. Örneğin, tezgâhtara “satış danışmanı” deniyor. İsmen ayrıcalıklı bir konuma yakıştırılıyor. AVM’lerde yüksek toplu ayakkabıların üzerinde, saatlerce oturmadan, boş durarak çalışan “satış danışmanlarının” çalışma koşulları fabrikada çalışan işçiden daha ağırdır.

“İntikam” peşindeki iktidarın, isyan sonrasında protestocuları cezalandırmak üzere başvurduğu “işten çıkarmalar”, katılımcıların emekçi karakterini ortaya koymuyor mu?

Haziran(‘ımız) Türkiye’de emekçilerin tümünü temsil etmiyor olabilir. Yüzde ellinin içinde desteklemeyenler olabilir. Hareket esas olarak emekçi ve işçi hareketidir. Ekmek parası peşinde koşmayı aşan bir şekilde sahneye çıktı. Kendi talepleri ve dünya görüş listesi olan aydınlanmacı ve temsili demokrasinin kuralsızlıklarına karşı sınırsız demokrat bir durum vardı. Eylemlerde ve forumlarda bu demokrasi anlayışı burjuva demokrasisi değil. İnsanlık tarihinde, doğrudan el yordamıyla bulunan bir demokrasiydi. İstanbul ve diğer şehirlerde, ortaklaşa yaşama ve mücadele deneyimlerine erişti.

Özetin özeti: Haziran(‘ımız) örgütlü bir direniş değildi...

Kitleler “yeter artık” deyip, yurdun dört bir yanında eyleme katılmıştı.

Bu direnişin ya da eylemin arkasında “Ergenekoncuların”, “derin milliyetçilerin” olduğunu söyleyenlerin amacı belliydi: Direnişin önünü kesmek...

Direnişi örgütsüzdü ama eylem akılcıydı...

Yapabileceğini yaptı, ölümler verdi, yüzlerce kişi yaralandı, gözaltına alındı ve tutuklandı.

M. Sait Üçlü’nün, “Doğal ve haklı olan direniş milliyetçi bir renge bürünmeye başladı. Bu direnişi provokasyona açık hâle getirdi. Diğer bazı illerde Kürt karşıtı şoven söylem ve tepkilere dönüştürülmeye çalışıldı. AKP ile dar, geri bir çelişki ve çatışma aracı-zemini hâline getirilip özünden saptırılıyor. Bunlar oldukça dikkat çekici ve izaha muhtaç bir durumlardır.

Bunu boşa çıkarmanın yolu direniş içinde güçlü ve örgütlü şekilde yer almak ve bu kışkırtıcılara inisiyatifi kaptırmamaktır.

Sonuç olarak; bu bir halk tepkisidir. Doğal ve haklıdır. Kendiliğinden bir direniştir. MHP, CHP ve Ergenekon gibi yapılar direnişi kendi denetimlerine alıp AKP ile dar bir hesaplaşmanın aracı hâline dönüştürmeye çalışıyorlar. Kürtlere karşı milliyetçi şoven ırkçı bir eksene çekmeye, barış ve müzakere sürecini sabote etmeye çalışıyorlar,<sup>32</sup> saptamasındaki "gerekçe"lerle(!?) bazı Kürtlerin mesafeli durduğu "Harekete rengini veren özgürlük ve demokrasi mücadelesiydi."<sup>33</sup>

Ancak bu mücadele "Çoğulcu, katılımcı ve dayanışmacı bir eylem biçimi olarak daha şimdiden, yani eylem sürerken, tarihe geçen Taksim Gezi Parkı eylemleri sivil bir direniş, bir sivil itaatsizlik eylemi olarak nitelendirilebilir," diyen İlker Özdemir gibi, "Sivil Toplumcu" bir okumayla açıklanamazdı...

Haziran(ımız) isyanı yerel ve kısmi olmayıp, Türkiye'nin bütün kent merkezlerini kuşatan ve neredeyse tüm kentsel muhalefet dinamiklerini harekete geçiren, ortak paydası "eşitlik ve özgürlük" talebi olan toplumsal başkaldırıydı.

Söz konusu başkaldırı, "özgürlük" talebinin yükselişi, otoritarizmin tek tipleştirilmesine, ötekileştirilmesine, eşitsizliğine karşı bir özgürlük eylemiydi.

Direnışte radikal sosyalistler ve devrimci hareketlerin yanı sıra, kadın, LGBT, ekoloji, gençlik, Aleviler, taraftar grupları, kent hakkı savunucuları yer aldı.

Direnış boyunca Kürt kentlerinde de İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin gibi güçlü bir tabanın ve milletvekillerinin bulunduğu metropollerde de Kürtlerin merkezi ve örgütlü bir toplumsal protestosunun yokluğunun bir açıklaması olmalı.

Ancak geniş bir kitle hareketini kucaklasa da, sosyalistler genel anlamda bu hareketi sevk ve idare etmekte başarılı olamamıştı.

Direnışin yatay ve kitlesel karakteri ile radikal sosyalizmin "olmazsa olmaz"ları arasında bir paralellik kurulamamıştı.

Meşru savunma pozisyonu aşılamayıp, sosyalistlerim büyük kısmı "sivil toplum" örgütü gibi konumlanırken; iktidar perspektifinden uzaklaşmanın bir kanıtı olarak da zoru reddetmiştir.

Toparlarsak: Devrimlerin en tartışma götürmez özelliği, sınıfların ve peşinden sürükledikleri kitlelerin tarihsel olaylara doğrudan müdahaleleridir. Oysa devrimin öncesinde süregiden görece hareketsiz dönemde, sanki tüm olup bitenler, bütün bir toplumsal dönüşüm, bir toplumsal mühendisliğin ürünüymüş gibi görünür. Devlet, egemenler, burjuva uzmanlar, sınıf hareketini denetim altına aldıklarını düşünerek ona tepeden bakarlar. Hatta bugünkü gibi dönemlerde, çoğu devrim-

32 M. Sait Üçlü, "Yetmiş İki Millet Taksim'de", Gündem, 3 Haziran 2013, s. 11.

33 Ferdan Ergut, "Gezi'nin Mağduru, Muktediri", Radikal İki, 30 Haziran 2013, s. 5.



ciler bile dipten gelen dalganın gücünden bihaberdir. Oysa devrimci bunalım galebe çaldığında, eski düzen artık katlanılmaz hâle geldiğinde, dipteki kaynayıp çoğalan su yüzeye çıkar; işçilerin, emekçilerin kendilerini zavallılaştıran kısıtlılıklarla birlikte klasik teslimiyet ilişkileri de altüst olur.

*Karl Liebknecht'in, "Mümkünün son sınırına imkânsız elde etmek için çabayanlar ulaşabilir ancak. Gerçekleşmiş imkânlar, zorlanmış imkânsızlıkların sonucudur. Öyleyse nesnel olarak imkânsız istemek budala bir hayalcilik ya da kendini aldatmak anlamına gelmez"; 1906'da V. İ. Lenin'in, "Devrimci sloganlarımıza bağlı kalacağız, bütün devrimci olanaklardan yararlanmak için elimizden geleni yapacağız, o yol fiilen olanaklı olursa, ayaklanma yoluna ilk giren ve en son çıkan olmaktan gurur duyacağız," uyarılarını bir kez daha anımsattı...*

Haziran(ımız) başkaldırısıyla, kapitalizmin günlük işleyişiyle biriktirdiği patlayıcı yığılı bir anda, kendiliğinden bir kabarıyla başkaldırıya dönüştü. "Beklenmedik" bir anda ortaya çıkan başkaldırı sessizliği yırtarak, korku duvarını deleerek, özgürlük rüzgârını sokaklardan, alanlardan, Türkiye'nin dört bir yanına taşıdı...

Başkaldırı her ne kadar kendiliğinden, dolayısıyla düzen sınırlarını zorlamayan bir patlama olarak kalsa da burjuvazi, başkaldırının barındırdığı devrimci enerjide geleceğin iç savaşını gördü ve önlemlerini buna göre aldı. Uzun bir dönemden beri bir iç savaş örgütü olarak organize ettiği resmi polis örgütünü paramiliter gruplarla takviye ederek halkın üzerine sürdü. Çeşitli illerde başkaldıranların karşısına çıkartılan "eli sopalı", "eli palalı" bu paramiliter örgütlenme, bugün, devrimci hareketin nispeten güçlü olduğu bölgelerde farklı kılıklar altında devrimci güçlerin üzerine sürülüyordu.<sup>34</sup>

## HAZİRAN(İMİZ)İN BAKİYESİ

Haziran(ımız)la tarihin kayıt altına aldığı genel(in) tablosunda şunlar da vardı:

İçişleri Bakanlığının Gezi Parkı Direnişi'ne yönelik hazırladığı rapor, tam 3.5 milyon yurttaşın eylemlere katıldığını ortaya koydu. İçişleri'nin raporuna göre Gezi eylemlerinde 4 bin 725 eylem gerçekleşti. Eylemlerde 5 bin 341 kişi gözetimine alınırken 190 kişi tutuklandı, 2.5 milyon tweet "suçlu" bulundu.

Rapora göre 31 Mayıs'tan itibaren tüm Türkiye'ye yayılan Gezi sürecinde 733 eylemle başı çeken İstanbul'da bu eylemlere 1 milyon 153 bin katılım oldu.

34 "Emperyalist Savaş ve İç Savaş", Söz ve Eylem, No: 28.

Eylemlere en çok katılım 1 Haziran, 7 Temmuz ve 13 Temmuz tarihlerinde. En fazla gözaltı olayı Ankara'da yaşandı. Başkentte 280 olayda 905 kişi gözaltına alındı. İstanbul'da gözaltı sayısı 872. Bayburt, Gezi eylemi yapılmayan tek il oldu.

20 Twitter hesabı da mercek altına alındı. Bu hesapların her birinden 7 binden fazla paylaşım yapıldığı belirlendi. Bu 20 Twitter hesabından günlük ortalama 5 bin tweet atıldığı ifade edildi. Başta Twitter olmak üzere sosyal paylaşım sitelerinin tamamını etkin bir şekilde kullandığı belirtilen Gezi eylemcilerinin Twitter'da 150 konu başlığı (hashtag) altında 39 milyon paylaşımında bulunduğu belirtildi. O dönem atılan 2 buçuk milyon İngilizce tweet oldu.

Evet bunların yanında Emniyet Müdürlüğü, "28 Mayıs 2013'dan Eylül'ün ilk haftasına kadar olan sürede gerçekleştirilen Gezi Parkı eylemlerinin değerlendirilmesini ortaya koydu.

Şöyle ki; geçen 112 günlük sürede 80 kentte (Bayburt hariç) Gezi Parkı olayları çerçevesinde 5 bin 532 eylem ya da etkinlik gerçekleştirildi.

Eylemlere yaklaşık 3 milyon 600 bin kişi katılırken, 5 bin 513 kişi güvenlik kuvvetlerince gözaltına alınarak soruşturma kapsamına alındı.

Olaylarla ilgili adli soruşturmalarda 189 kişi tutuklandı, 4 bin 329 kişi yaralandı, 5 kişi yaşamını yitirdi.

Emniyet teşkilâtında bir polis öldü, 697 polis yaralandı.

Güvenlik birimlerinin, gözaltına alınan 5 binden fazla şüpheliden oluşan bir 'örneklem' grubu üzerinde yaptığı 'demografik analiz' ise Gezi Parkı olaylarıyla ilgili farklı bir bakış açısına kaynaklık ediyor.

Haklarında adli soruşturma başlatılan Gezi Parkı şüphelilerinin yüzde 50'si kadın.

Şüphelilerin yüzde 15'i ilkokul/ortaokul mezunu, yüzde 24'ü lise mezunu, yüzde 36'sı üniversite öğrencisi ve yüzde 25'i üniversite mezunu.

Devletin resmi kayıtlarına göre, şüphelilerin yüzde 56'sı 18-25 yaş, yüzde 26'sı 26-30 yaş, yüzde 17'si 31-40 yaş, yüzde 1'i 40 ve üzeri yaş grubundan.

Ayrıca şüphelilerin ekonomik göstergeleri ise şöyle: Yüzde 39'u 0- 499 TL, yüzde 15'i 500-999 TL, yüzde 31'i 1000-1999 TL ve yüzde 15'si 2000 TL üzerinde gelire sahip.

Yine şüphelilerin yüzde 78'si Alevi kökenli olup bazı sendikalar/ sivil toplum örgütleri, taraftar grupları içinde yer alanlar, ulusalcı, laik kesimler. Yüzde 12'si siyasi partilerle ilişkili, yüzde 6'sı marjinal sol oluşumlar içinde, yüzde 4'ü ise terör örgütleri ve yasal uzantıları içinde yer alıyor.

Her ne kadar eldeki örneklem grubu bilimsel bir istatistik için yeterli olmasa da fikir ve değerlendirme yapılmasını sağlayabilecek nitelikte.

Yapılan ayrıntılı araştırmalara göre, Gezi Parkı protesto eylemlerinin yarattığı tahribatın değeri yaklaşık 139 milyon lira oldu.”

*Toparlarsak: “Biz siyasetin klasik formatlarına hapis olmuşlar, merakla hep şu soruyu kendimize sorduk. Tamam... Güzel hoş... Gezi sürecini yaşadık ama ya sonrası? Yani Gezi'nin ardılı olarak görmek istediğimiz bizatihi kendi öngörülerimizdi,<sup>35</sup> türünden itiraf/ hezeyanlara aldırılmadan “Ya sonrası!” mi?*

*Öncelikle Haziran(ımız) sönümlenmedi, mayalanma evresine girdi.*

*Sessizliğe bürünmüş görünse de ürettiği dili teslim etmedi, direniyor ve çoğaltıyor.*

*Varılan ufukta Haziran(ımız) hâlâ etkili sonuçlarını yansıtıyor. Coğrafyamızda, bundan böyle hiçbir şey, Haziran(ımız) yaşanmamış gibi olmayacak, olamayacak.*

*‘The Economist’, başta Türkiye ve Brezilya’dakiler olmak üzere dünyadaki gösterileri “Protestonun İlerleyişi” başlığıyla yorumlarken, “Protestolar yatışırken bile Türkiye’nin siyasi geleceği konusunda soru işaretleri var,” diyor; Haziran(ımız) ardından önümüzde iki seçenek var: Ya statüko ya da onu aşmak.*

*“İyi de şimdi ne olacak?” mı...*

*Haziran(ımız) ile her şeyin bir günde değişmesi elbette mümkün değildi... Kaldı ki, bundan sonra her şeyin kaç günde değişeceğini kestirebilmek de mümkün değil.*

*Asıl önemli olan bundan sonra hiçbir şeyin, önceki gibi olmayacağı, olamayacağı.*

*Asıl önemli olan, bu kesinliğin bir gerçekliğe dönüşmüş olmasıydı.*

## **TARTIŞMALI “YENİ(LENEMEYEN) ÇERÇEVE”**

*İyi de bu anlattıklarımız ve anlatamadıklarımızla (örneğin Latin Amerika ile Tunus’dan Mısır’a uzanan “Arap Baharı”) XXI. Yüzyılın başkaldırıları (ve Haziran(ımız) neden tamamlanamıyor...*

*Özellikle kafa yorulması gereken bu soru(n)dur...*

---

35 Mahmut Balpetek, “Gezi’nin İzinde Değirmenlere Saldıran Donkişotlar!”, Yalansız, <http://yalansz.wordpress.com/2013/11/23/gezinin-izinde-degirmenlere-saldiran-donki-sotlar/#more-1304>

*Bu konuda "Durmadan yenilenelim, eskiyi aşalım" diyenlerin yaptığı tek şey, bunu demiş olmaktan başka bir şey değildi; tıpkı Ali Akay'ın, "Ütopyamıza, ama ne olduğunu bilmediğimiz ütöpik-oluşa sanki, acil, ihtiyacımız var,"<sup>36</sup> formülasyonundaki gibi...*

### **"ESKİ(MEYE)NİN REDDİ" = SİVİL İTAATSİZLİK**

*Tartışmalı "yeni(lenemeyen) çerçeve"nin temel önermesi, "şablon" ilan ettikleri "eski(meye)"nin reddidir!*

Örneğin 'Wall Street'i İşgal Et' eyleminin önde gelenlerinden Darren George Fleet ile Pedro Inoue Sardenberg, XIII. İstanbul Bienali'nin kamusal programında "Zihinsel çevrenizi kirletmeyin. Şablonlar sizi işgal etmesin," mesajı verirlerken<sup>37</sup> "neyin şablon olduğu"ndan ve en önemlisi de "neden"inden söz etmezler...

Aynı mantık(sızlık)la Hardt ve Negri de 'Duyuru'<sup>38</sup> başlıklı yapıtlarında Amerika ve İngiltere'deki "İşgal Et", İspanya'daki 'Indignados', Kuzey Afrika'da 'Arap Baharı' gibi kitle hareketlerini "yetkin bir çokluk'un yaratımında önemli uğraklar olarak görseler de 'Duyuru'da ulaşılmış bir sonuç (ve öneri) yoktur Kansu Yıldırım'ın işaret ettiği üzere!

Her ne kadar Bernard E. Harcourt, "İktidarla uzlaşmayı, geleneksel siyasete uymayı, kurallara göre oynamayı en baştan reddeden Occupy yeni bir siyasi angajman, yeni bir siyaset biçimi yarattı. Geleneksel siyasetin kelime haznesine meydan okuyan, kullandığımız grameri muğlaklaştıran, siyasetin dilini bütün oyunbazlığıyla çarpıtan yeni bir angajman biçimiydi bu"; Michael Taussig, "Belirli talepleri olmadığı için Occupy hareketinin ilkel ve dağınık olduğunu düşünüyorlar. Sanki eşitlik bir talep, üstelik bireyi de gerçekliği de yeniden tanımlayan hem ahlâki hem ekonomik bir talep değilmiş gibi," diyen bahaneleri sıralasalar da meselenin ne olduğunu (dilinin altındaki baklayı çıkararak) W. J. T. Mitchell şöyle formüle ediyor:

*"Belki de 'boş alan' yalnızca devrimin değil... Gelecek yeni bir demokrasi, yeni bir küresel düzen ihtimalinin de tek gerçek anıttır."<sup>39</sup>*

*Devrim değil, "gerçek demokrasi" düzeniçi bir taleptir; bir yıkımın değil, sa-*

36 Ali Akay, "Nereye Geldik: Ütopyaya Doğru Bir Çıkış", Radikal, 29 Ağustos 2013, s. 17.

37 Zeynep Miraç, "Şablonlar Sizi İşgal Etmesin", Milliyet, 23 Mart 2013, s. 18.

38 Antonio Negri-Michael Hardt ve Negri'nin 'Duyuru, çev: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yay., 2012.

39 Bernard E. Harcourt-Michael Taussig-W. J. T. Mitchell, İşgal Et (İtaatsizlik Üzerine Üç Tez), Çev: Elif Ersavcı, Yayına Hazırlayan: Evrim Öncül, Kolektif Kitap, 2013.

*dece bir reform talebinin sancağıdır!*

Bunu "Seattle'da başlayan süreç Wall Street'e, oradan Gezi'ye ulaştı," vurgusuyla anlatan Semih Gümüş şöyle "gerekçe"lendirir:

"Aslında Seattle'da ateşlendi fitil. İnsanların şiddete başvurmadan, tepkilerini düşünceleriyle dile getirdikleri, yalnızca bedenlerini ortaya koydukları yeni bir tür yığınsal hareket, o günden sonra yönetenleri de, aşağıdan yukarı çıkmaya çalışan yığınları da çok yakından ilgilendirdi. Bu hareket Occupy Wall Street ile dünya ekonomik iktidarının kalbine uzandı. #OWS eylemleri neden sonra Birleşik Amerika'nın pek çok büyük şehrine yayılırken bütün dünyanın da dikkat merkezinde durdu. Şimdi durup yaşanan direniş hareketlerini değerlendirirken #OWS'den Taksim-Gezi'ye ayrı bir başlık açmak da gerekiyor.

17 Eylül 2011'de, New York'ta, toplumsal eşitsizliği ve büyük şirketlerin ABD yönetimi üstündeki egemenliğini protesto etmek için, çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu bir halk hareketi başladı. Michael Taussig, 'Occupy hareketinin çıkış noktası evsizlik, işsizlik,' diyor. Daha ne olsun. Buralardan başlayacaktı elbette. Orada kalmayacağı baştan biliniyor muydu, kesin bir şey söylenemez ama finans kapitalin kalbi olan Wall Street gibi bir fenomene dönük occupy hareketinin taleplerinin başlangıçtaki gibi kalmayacağı kuşkusuzdu.

Çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu binlerce insan, Wall Street'in burnunun dibindeki Zuccotti Park'ı işgal etti. Eylem kendisini bulmuştu. Parkın işgali, çok geçmeden orayı bir yaşam alanına çevirdi. Binlerce kişinin ortak yaşam alanı yaratması, yaratıcı yaşam biçimlerini geliştirmekte gecikmedi. Tepeden tırnağa barışçı, şiddetle uzaktan yakından ilgisi olmayan #OWS hareketi, kendisinden hemen sonra başka yerlerde ortaya çıkan eylemler için de bir deney alanı oldu.

Michael Taussig, Park'ta oldukları sırada ilk kez tanık olduğu durumları anlatıyor: 'Herkes keçeli kalemlerle koluna baronun numarasını yazıyor. Yağmur şiddetleniyor.' Ne kadar tanıdık. Sonra direnişçiler polisin biber gazlı, coplu şiddetine bedenleriyle karşı koyuyor, çadırları toplanıyor, Park'tan atılmak isteniyorlar. İşgal Et kitabındaki üç değerlendirme yazısında verilen örnekler ve onların içinden çıktığı kesitler âdeta Taksim-Gezi Direnişi'nde yaşananlarla aynı. Bu belki ilk bakışta sıra dışı gelebilir. Wall Street nere, Gezi nere, diye düşünülürse, olağandır. İki şehrin iki ayrı ortak alanı arasında bir benzerlik olmamasına karşın, yaşananlar arasında büyük benzerlikler bulunmasının nedenleri üstünde düşünebiliriz...

'İktidarla uzlaşmayı, geleneksel siyasete uymayı, kurallara göre oynamayı en baştan reddeden Occupy yeni bir siyasi angajman, yeni bir siyaset biçimi yarat-

tı,' diyor Bernard E. Harcourt. 'Geleneksel siyasetin kelime haznesine meydan okuyan, kullandığımız grameri mutlaklaştıran, siyasetin dilini bütün oyunbozanlığıyla çarpıtan yeni bir angajman biçimiydi bu. Hareket yeni bir 'siyasi itaatsizlik' doğurdu - ABD'de Soğuk Savaş öncesinden beri kolektif imgelemimize hâkim olan ideolojik manzarayı kökten reddeden, sivil itaatsizliğin tersine siyasi bir itaatsizlik.'

Sivil itaatsizlik siyasal yapının meşruluğunu kabul eder (yönetenlerin seçimle gelmiş olması bunun için yeterlidir) ama sistemin yasalarının genelgeçer niteliğine direnir, koşulsuz kabul etmez onları. Sivil itaatsizlik sonunda kendisine o yasalarca biçilen cezaları da gönüllü olarak yüklenir. Bunları reddetmek, sivil itaatsizlik anlayışıyla ters düşmek demektir.

Siyasal itaatsizlik ise siyasal iktidara direnir, yönetenlerin kurduğu sisteme karşı çıkar. Kendisini herhangi bir parti biçiminde ortaya koymaz ama yasalara uymayı da reddeder. Siyasal iktidarı ve onun hukuk sistemini, geleneksel siyaset söylemini ve biçimlerini reddeder. Bu arada kendisine yakın görünen solun geleneksel anlayışları da siyasal itaatsizliğin ret kapsamına girer. Taussig tam bu nedenlerle #OWS hareketini siyasal itaatsizlik olarak niteliyor."<sup>40</sup>

"Sivil" mi, "siyasal" mı tartışmasını bir yana bırakacak olursak: "Amerikalı düşünür Henry David Thoreau'ya göre, devlet bir makineye benzer ve bu makine zamanla çok fazla adaletsizlik oluşturabilir. Makine, çok fazla adaletsizlik ürettiğinde vatandaş, makineye müdahale etmek ya da makineyi durdurmak için bir direnç oluşturur. Bu da vatandaşın sivil olmasının gereği olarak, şiddetsiz şekilde gerçekleştirilir. Sivil itaatsizlik, temel olarak şiddeti dışlayan, haksız bir uygulamaya karşı tüm yasal yollar denendikten sonra başvurulmuş bir yöntem olarak benimseniyor. Yine, kavramın en önemli unsurları arasında eylemin kamuya açık şekilde hareket etmesi, kişisel çıkar arayışının ötesinde herkesin adaletsizlik karşısında çözüm arayışına katılması, dolayısıyla sivil itaatsizliğin kitlesel olması yer alıyor. (...) Thoreau'ya göre sivil itaatsizliğin birinci temel ilkesiyle 'Bir insanın ülkesinin yasasından daha yüce bir yasa vardır, o da vicdan yasasıdır'dı"<sup>41</sup> ki, bu tür eylemlerden de olsa olsa, düzeniçi "düzenleme" çıkabilir...

*Bu da siyaset bilimi için yeni olmayan ve reform olarak betimlenen hâldi...*

*Ancak burada soru(n), sürdürülemez kapitalizm koşullarında reformu devrimin yerine ikame etmenin reformun mümkün olup, olmayacağındadır.*

40 Semih Gümüş, "Wall Street ve Gezi", Radikal Kitap, Yıl:2, No:657, 18 Ekim 2013, s. 22.

41 Pelin Cengiz, "Sivil İtaatsizlik: Vicdanın Siyaseti", Taraf, 23 Haziran 2013, s. 8.

Evet, "yeni" denilen -protest- toplumsal hareketlerin temel meselesi budur.

2000 yılındaki bir mülakatta Amerikalı radikal tarihçi Howard Zinn'in (1922-2010) toplumsal hareketler tanımı (Democracy Now), "Halkın iktidara meydan okuduğu durumlar," biçimdeydi.

*Meydan okuma radikal bir protestodur; illa da "11. Tez"i benimsemiş olması gerekmez...*

Yani "yeni" denilen -protest- toplumsal hareketler: 1) Siyasi gücü olmayan geniş kitlelerin toplumsal değişim başlatmak veya durdurmak için alışılmadık yöntemlerle hareketlenen;<sup>42</sup> 2) Demokratik toplumlarda, haklar, refah, ve genel iyilik hâli için kamusal alanda birlikte hareket ve protesto eden;<sup>43</sup> 3) Ortak noktalar a) kolektif davranış veya birlikte hareket etme, b) değişime yönelik amaç veya iddialar, c) belli bir örgütlenme, d) zamansal açıdan belli bir devamlılık içeren;<sup>44</sup> 4) Kolektif hareket niteliği taşıyan;<sup>45</sup> 5) Toplumsal değişim başlatmak veya durdurmak üzere geniş bir kitlenin birlikteliğine denk düşen;<sup>46</sup> 6) Bilinçli düzenlenmemiş, koordine edilmemiş ama belli bir yönde gelişen yaygın toplumsal davranışlar<sup>47</sup> özelliği taşıyabilirken; illa da düzensiz olmayabilir veya düzeniçi bir düzenlemeyi hedefleyebilir.

*Bu bağlamda devrimin yerine protestocu bir sivil itaatsizliği ikame etmeye kalkışırken; yeni bir şey söylemiş olmayacağınız gibi, devrimci bir iş de yapmış olmazsınız...*

## **"İKTİDARSIZLIK" ÖVGÜSÜ!?**

*Devrim, nerede ve nasıl olursa olsun iktidardan bağımsız ele alınamaz!*

Biliyorum; ben bunu der demez, birisi bana Albert Einstein'ın, "Problemi onları üreten kafalarla çözemeyiz," sözünü hatırlatacak!

Sömürülüp ezilenleri (ve iktidarını) sömürüp ezenleri (ve iktidarına) eşitleyen bu itiraz yanlış, asılsız ve siyaset dışıdır...

'Cogito dergisinin 'Siyaset Felsefesi' özel sayısında<sup>48</sup> devlet meselesine el atıyorken; "Devleti dönüştürmek mi, ortadan kaldırmak mı?" sorusunun altını çiz-

42 globalsociology.pbworks.com, 2013.

43 Univ. of Calif, Santa Barbara, Sosyoloji Bölümü, 2013.

44 Davis Snow & S.A. Soule, Blackwell Companion to Social Movements, 2007.

45 D. D. Porta & M. Diani, Social Movements, 2. Ed., 2006.

46 A. Giddens, Sosyoloji, 2001.

47 John T. Zadrozny, Dictionary of Social Science, 1959.

48 Cogito Dergisi, Siyaset Felsefesi, No: 74, YKY., 2013.

rek ekliyor Semih Gümüş de:

“Devlet, düzen demek. Düzenlemek de devletin bitmez tükenmez iş alanı. Kaos istemez devlet. Dünyanın dönüştürülebileceği düşüncesini reddeder. Bu arada kendisini değiştirmek isteyenlere karşı çoğu kez şiddet de uygular. Acımasızdır. Bütün bunlar olağan işler arasındadır. Gıdası gibidir devletin.

Bunlar biliniyor belki ama yinelememin nedeni, devlete karşı savaşımın biçimlerinin neler olması gerektiği üstüne kafa yormak. İlk soru, geçmişten bu yana gelir. Bir zamanlar çok net yanıtları olduğunu düşündüğümüz ama bugün yeni karşılıklar aradığımız: Devleti bütün bütüne ortadan kaldırmak mı, onu dönüştürmek mi? Jacques Rancière, ‘Ben, kendi payıma, gelecekte uygulanmak için hazır bekletilen ibarelere inanmıyorum,’ diyor. ‘Ben mevcut düzene muhalefetin güncel biçimlerinin gelecekteki müşterek varlık biçimlerini geliştirdiğine inanıyorum.’

*Rancière’in bu sözünün altını çizelim. Geleneksel solun gelecekte uygulanacak olanları vazgeçilmez program hedefleri olarak gördüğünü biliyoruz. Acaba bu anlayış aynıyla korunuyor mu? Dogmalarıyla barışık olanlar için kuşkusuz. Onların, yeni protesto biçimlerinde vurup geri çekilmelerin, zaman içinde sürekli kemirerek sistemi yıpratmanın, adım adım mevziler kazanmanın, bu arada Taksim-Gezi Direnişi’nin, hem yapıldıkları günler içindeki hem gelecekteki önemini yadsıdıkları görülüyor. Kalıcı ve niha hedefleri taş üstüne taş koyarak gerçekleştirmenin en gerçekçi savaşım biçimi olduğu görülüyorsa, devletin bir gün bizim dogmalarımıza boyun eğerek yıkılıp gideceğini ya da bir gecede dayanaklarından yoksun kalıp olduğu yere çökeceğini mi hayal ediyoruz?*

Dün 68 hareketinin, bugün küreselleşme karşıtı antikapitalist hareketin sınırlarını geliştirdikleri demokrasinin, biçimini de değiştirmeye zorladıklarını belirtebilir miyiz? Pek çoğumuz bunda hemfikir.

Demokrasi, 68 hareketiyle uyarı yaptı, yönetenleri sıkıştırdı, bazı demokratik haklar için yumruğunu masaya vurdu ve sonuç aldı. Asıl olarak iktidar amacı olmadan mücadele düşüncesi, bir kavram olarak ortaya çıkmamış olsa da, gelecek kuşaklar için ışık oldu.

Gene de şunu unutmada: Biz ne yapsak, devletten bağımsız bir siyaset tasarımı olanaksız görünüyor. Verili bütün anlayışlar için bunun böyle olduğunu söyleyebiliriz. Belki de önemli bir yanlış, önceden verilmiş bir algı bu. Stratejik öngörüler bu düşüncüyü yadsıyarak oluştuğunda, yeni bir yol açılacak. Son zamanlarda üstünde en çok düşünülen tartışmalardan biri de bu ve bize daha ulaşamadı.

Sık sık dile getirilen ve genel bir onay gördüğünü bildiğimiz bir söz var: Her şey ideolojiktir. Bunun önsel bir doğru olduğunu düşünmeyelim. İdeolojik olma-



yan, özellikle ideolojiden arındırılmış olgular vardır elbette. Yaratıcılığın, dolayısıyla sanat ve edebiyatın asıl gövdesinin ideolojiye gereksinimi yoktur. Siyasete gereksinimi olur mu? Siyaset ile ideoloji arasında nasıl ve nerede çizgi çekilebileceğini kolayca söyleyemeyiz. Ama siyasal olanı nerede bulabileceğimizi düşünürsek, onu her yerde bulabiliriz. Yolda yürürken önümüze damdan bir kiremit düşmesinin nedeni kapitalizmdir, diye düşündüğümüzde, siyaset her yerdedir.

Ranciére, 'Ve bana göre,' diyor, 'siyasal eylemin kendisi, siyasal olarak tanınmayan şeylerin siyasal olduğunu görmemizi, örneğin hesaba katılmayan öznelere haberdar olmamızı sağladığı ölçüde estetik bir etkinliktir.'

*Siyasetin esteteze edilmiş biçimi yalnızca düşünseldir. Yoksa sokağa çıktıkça kirlenir siyaset...*<sup>49</sup>

*Evet, evet "iktidar istemiyoruz" çığırkanlığının muradı/özeti, "Siyasetin esteteze edilmiş biçimi yalnızca düşünseldir. Yoksa sokağa çıktıkça kirlenir siyaset"tir...*

Yıldırım Türker'in, "Marcos'un Dili" vurgusuyla anlattığı da budur:

"Özgürlüğün sınırı, düşgücü! Yüzde yüz sivil, yüzde yüz hülyalı bir dilin kışkırttığı düşgücüyle genişler özgürlüğün ufku.

Şefkati, şiddeti denetimsiz

Marcos'un örneğini verdiği o dışı dil nasıl bir şey öyleyse?

Çapkın bir dil, öncelikle. Şefkati, şiddeti denetimsiz.

Doğurgan; bütün ihtimallere ve imkânlara açık.

Yolunda menzili kesin, hedefi keskin tutmayı düstur edinmeyen, her şeyden öte militarist hiyerarşinin aksarıyla zedelenmemiş bir dil.

Yaşayan her şey karşısında bir mucizeyle yüz yüze gelmiş gibi şaşkın, hayran ve saygılı bir dil.

Entelekle meselesini çözerken yüreğini asla karartmayan, mizah duygusunun bileceği sonsuz düş gücüyle sevinç ve mutluluk dışındaki her şeyi ikincil gören bir dil.

Özgürlük ve eşitlik dili. Aşk ve devrim dili.

İktidarın her türü karşısında saygısız; vermenin, her an verebilecek kadar biriktirmenin hazzından vazgeçmeyen bir dil.

---

49 Semih Gümü, "Siyaset Dediğin...", Radikal Kitap, Yıl: 12, No: 649, 23 Ağustos 2013, s. 23.

Hizaya sokulup hazırda bekletilirken yanındaki alının terini silebilen bir dil. Laubali dedikleri dil.

Sayın'ları, saygıdeğer'leri umursamayan bir dil. Başkanım'ları, efendim'leri tiye alan bir dil.

Her şeyi birbiriyle tartarak değerlendirmeye yanaşmayan, her şeyi özgül varoluşuyla çizen bir dil.

Yaşamaya kışkırttığı için bozguncu bir dil.

İktidara aday olmadığı için her dem taze bir dil.

Soyunmaktan korkmayan; kuytulara süslenip püslenip öyle ortaya çıkan bir dil. Çıplak bir dil.

Korkulara, yasaklara, törelere pabuç bırakmayan bir dil.

Cesur; cesaretini böbürlenmeden gösteren bir dil.

Şiirini özgürlükten alan bir dil...<sup>50</sup>

## ZAPATİSTA HAYRANLIĞI

"Dilinizi/ ya da şablonunuzu değiştirin" derken öne çıkarılan Zapatista hayranlığıdır.

EZLN'ye de, mücadelesine de kendi özgünlüğü içinde (ve eleştirel kaydı ihtiyat notum dışında) bir itirazım yok.<sup>51</sup> "Hayır" dediğim, söz konusu dilin ve pratiğin evrenselleştirip, her derde deva ilan edilmesidir.

Mesela Boğaziçi Üniversitesi'nden Doç. Dr. Zeynep Gambetti'nin satırlarındaki üzere:

"Küresel isyanın en ayırt edici özelliği ulus-devlet kurumlarının neredeyse tamamını reddeden taban hareketlerinde tezahür etmesidir kanımca. Parti, sendika, siyasal örgüt gibi kendi içinde hiyerarşik olan yapılara rağbet etmeyen bu kalkışmalarda 'birey' kendini yeniden tanımlıyor. *Sosyalist solun sistem dışı mücadelelerinde bile vazgeçemediği otoriter örgütlenme biçimini ve iktidar vizyonunu benimsemiyor*; bireyi bütün içerisinde massedecek çözümleri onaylamıyor. Ama liberalizmin parça ile bütün, tikel ile evrensel arasında 'toplumsal sözleşme' aracılığıyla kurduğu dengeyi de kabullenmiyor. İsyankâr birey kendini, kurucu özne tahayyülü içeren 'vatandaşlık' kavramıyla özdeşleştirmiyor. Hukukun evren-

50 Yıldırım Türker, "Marcos'un Dili", Radikal, 15 Ocak 2011, s. 19.

51 Bkz: Sibel Özbudun-Fikret Başkaya-Temel Demirer, Dünyanın Balkonundaki İsyancılar, Özgür Üniversite Kitaplığı, Öteki Yayınevi, 2. baskı, 1998.

selliğine inanmıyor, zira toplumsal hafızası hukukun şiddetine maruz kalma deneyimlerinden oluşuyor. Hak talebinde bulunduğu zaman anayasal reformla yetinmiyor, zira haksızlığın önüne hukukla değil, hukukun içini dolduracak toplumsallıkla geçilebileceğini seziyor. Demokrasinin güvencesini liberallerin anayasal mühendisliklerinde değil, taban hareketlerinde arıyor.

*XXI. yüzyılın isyankâr bireyinin oluşmasında en önemli örgütlenme modellerinden birinin Meksika'daki Zapatista ayaklanmasını örnek alan kapitalist küreselleşme karşıtlığı olduğunu söylemek mümkün. Emeğin sömürülmesinin yanı sıra doğal kaynakların, kentsel yaşam mekânlarının, altyapısal yatırımların, yaratıcılığın ve arzuların, korku ve endişelerin sömürülmesini de içeren neo-liberal birikim rejiminin parametrelerine karşı 1990'ların sonundan itibaren gelişen hareketler, devleti ve onun aygıtlarını ele geçirmek yerine, alternatif bir toplumsallık kurmayı hedefliyor.*

Neo-liberalizmin gediklerinin içi oyuluyor. Sosyal refah devleti paradigmasının çöküşünün ardından parçalanmış ve özelleşmiş sosyo-ekonomik alanlarda bireylerin yeni sermaye rejimine kendi rızalarıyla sahip çıkmaları beklenirken, aksine bu alanları müşterekleştirmeye yönelik bir devinim doğuyor. İsyankâr bireyler kendilerini müştereklik üzerinden kuruyorlar. Onları aşan bir bütünün parçası olmayı reddediyor; eşitlikçi bir paylaşımında rol almaya talip oluyorlar. Emeğin ve yaşam alanlarının ellerinden kaçıp gitmesine razı olmuyor; uluslararası sermayeyle ve onun emrine amade olan kolluk kuvvetleriyle çatışmaya razı oluyorlar. Kendi yaşam biçimlerini kurmak için devletin veya piyasanın eline bakmıyor; müşterekleştirebildikleri ilişki ve olanaklar sayesinde kendilerini muktedir kılmaya çalışıyorlar.

İsyankâr bireylerin doğurduğu 'biz', dün 'halk' adı verilen bütünlük değil. 'Halkların kardeşliği' sloganının bu yüzden yanıltıcı olduğunu düşünüyorum. Gerek 'halk', gerekse 'kardeşlik' organik bağlara gönderme yapıyor. Beher bireyin seçmeden içine doğduğu varsayılan böylesi bütünlük algıları, öznelliklerin nedensel girift ve parçalı olduğunun üzerini örtüyor. *İki kutuplu bir dünyaya, kıran kırana iktidar mücadelesi verilen 'eril' siyasal modellerine, asık suratlı devrim anlayışlarına özgü olan massedici genellemeler isyan olgusunu kavramaktan çok uzaktalar. Erkek ve beyaz, tek tanrılı ve tek dilli, tek bayraklı ve tek renkli egemen siyasetin yerini kalıplara sığmayan bir çokluk almak üzere. Zira küreselleşmenin diyalektiği, farklı toplumları ve coğrafyaları bir yandan neo-liberal kapitalizmin standartlarına uydururken, diğer yandan yerellik ve çeşitliliğe temas alanı da açıyor. Gevşek ağlar, sosyal medya, virtüel eylemler ve buluşmalar üzerinden temas eden farklılıkların ortaklaşacağı noktalar önceden kestirilebilir öngörülere uygun*

*biçimde belirlenmiyor. Hiç bir ideolojik modelin peşinden körü körüne sürüklenmeyecek olan bu yeni öznelliklerin ürettikleri yatay ilişki ve pratikler, alternatifleri teorik düzlemde geliştirmeyi beklemeden hemen şimdi ve burada hayata geçirmeyi içeriyor.”<sup>52</sup>*

*Bir örnekten bu kapsayıcılıkta bir genelleme çıkarabilmek için elbette yeni solcu bir postmodern olmak gerekiyor! Ancak sıkıntı, bu denli büyük laflardan iktidarsız protesto dışında bir önerme çıkmaması/ çıkarılamamasıdır... Bir süre kabarıp taşan, ardından da geri çekilirken açığa çıkardığı enerjiyi yok eden bir protesto...*

Hatırlatmadan geçmeyelim: Devlet olduğu sürece, iktidar sorunsalı da gündemde olacaktır! J. G. Ballard’ın, “Hükümetlerin gerçek şiiiri şiddettir!”<sup>53</sup> saptamasındaki üzere...

Kapitalist toplumda egemen sınıf ve bu sınıfın farklı kesimleri ile siyasal iktidar/devlet arasındaki ilişkilerin izlediği seyir konusuna meraklı olanlar da ‘Kapital’den çok şey öğreneceklerdir.

## **EZLN PARANTEZİ**

1956 baharında Adorno ile Horkheimer’in, yeni bir Komünist Manifesto yazma niyetiyle karşılıklı olarak üç hafta süren tartışmalarındaki ifadeyle, “Özerklik, kendine itaat etmektir.”<sup>54</sup>

Şüphesiz doğru bu; ancak Michel Foucault’nun, “Hapishanelerin; fabrikalara, okullara, kışlalara, hastanelere ve bütün bunların da hapishanelere benzemesi şaşırtıcı değil mi?”<sup>55</sup> sorusuyla vurgulanan esaretin topyekûn aşılabilmesiyle...

O hâlde geneli kapsamayan, iktidarı aşmayan bir özerklik sonuç alıcı olmaktan uzak olduğu gibi anlamlı ve değerli değildir.

Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu’nun (EZLN) özerklik (otonomi) tezlerini bu kapsamda ele almalı ve M. Utku Şentürk’ün, “... ‘XXI. Yüzyıl sosyalizmi’ne ilk şekil veren: Zapatistalar” türünden saptamalarını kayd-ı ihtiyatla ele almalıyız.

Tıpkı “1 Ocak 1994’te EZLN patlamasının neo-liberalizme karşı küresel direnişin en önemli ilk aralığı olduğunu” ifade edip ve “Bu ayaklanma, XVIII. yüz-

52 Zeynep Gambetti, “Küresel İsyana Dair”, Evrensel Pazar, 14 Temmuz 2013, s. 14.

53 J. G. Ballard, Öteki Dünya, Çev: Süha Sertabiboğlu, Sel Yay., 2013.

54 Theodor W. Adorno, Max Horkheimer, Teori ve Pratik Üzerine, çev: Orhan Kılıç, Metis Yay., 2013.

55 Michel Foucault, Hapishanenin Doğuşu, Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Yayınevi, 2006.

yıldan beri Latin Amerika'da büyümekte olan yerel mücadelelere görünürlük verip, daha sonra diğer hareketlere öncü olduğu"na dikkat çeken De Sousa Santos'un, "Onlar bize dünyayı görmenin başka bir yolunu öğrettiler. Yeni bir söylev, yeni bir anlabilim ve yeni fikirler geliştirerek Marksist Ortodoksluktan ayrıldılar. Bize tüm dünya üzerinde önemli bir etkisi olan yeni bir örgütsel mantık öğrettiler. Bu referans noktası olmadan kimse sol düşünemez ya da kapitalizme karşı mücadele edemez,"<sup>56</sup> kocaman laflarındaki gibi...

Biliniyor: Meksika'nın güneybatısındaki en yoksul bölgelerden Chiapas'ta 1994 yılında ayaklanan EZLN, Maya kökenli yerli halklardan oluşur.

Zapatistalar, "Toprak halkındır" diyerek verdikleri silahlı mücadeleyi üç temel hedefle açıklarlar: "Meksika'nın yerli halklarının tarih boyunca reddedilen bireysel ve kolektif haklarının savunulması; demokrasi, eşitlik ve adalet ilkeleri üzerinde şekillenen yeni bir ulus modelinin inşası, insanlık adına neo-liberalizm ile mücadele..."

XX. yüzyılın başında Meksika'da toprak reformu talebiyle, yoksulluğa karşı isyan eden efsanevi devrimci lider Emiliano Zapata'dan ilham alan EZLN, silahlı mücadeleyi manidar bir tarihte başlattı. Yoksullar için felaket anlamına gelen Kuzey Amerika Serbest Bölge Anlaşması'nın (NAFTA) yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1994'te "demokrasi, özgürlük ve adalet" sloganıyla harekete geçen örgüt, birkaç gün içinde Mayaların yoğun olduğu ve zengin doğal kaynaklarına rağmen zifiri yoksulluk içinde yaşadığı Chiapas eyaletinde başkent San Cristobal da dahil, üç kenti ele geçirdi.

Meksika ordusu derhâl eyalete sevk edildi. 145 kişinin öldüğü 12 günlük çatışmaların ardından ateşkes ilan edildi. İsyân bir anda uluslararası kamuoyunun dikkatini çekti. Sonraki yıllarda giderek artan ve John Berger gibi tanınmış Batılı entelektüelleri "ilk post-modern devrimciler" nitelemesine sevk eden bu ilgide, EZLN'nin kendisine 'Subcomandante/ Komutan Yardımcısı' sıfatını layık bulan kar maskeli ve pipolu sözcüsü Marcos'un bir edebiyatçı kuvvetiyle kaleme aldığı bildirilerin de önemli payı vardı.

Marcos, Sovyet bloğunun çöküşünün ardından liberal kapitalizmin mutlak zaferinin ilan edildiği bir dönemde bütün dünyaya eşitlik, özgürlük ve adalet kavramlarını tekrar hatırlattı. Subcomandante iktidar talep etmiyor, EZLN'nin "kendini lağvetmek" üzere kurulmuş bir ordu olduğunu söylüyor, Zapatistaları "yeni bir

---

56 Marcela Salas Cassani, "Zapatistalar: İsyânın ve Direnişin 18. Yılı", Gündem, 31 Ocak 2012, s. 13.

muhalif siyasi kültür” oluşturmak yönündeki evrensel çabaların mütevazı neferleri olarak niteliyordu.

2001’de Mexico City’de on binlerce insana hitaben şunları söylüyordu sözgelimi: “Biz bir aynayız. Görmek ve görülmek için buradayız, bizi görmeniz için, kendinizi görmeniz için, ötekinin bizim imgemizde kendisini görmesi için. Buradayız ve bir aynayız. Gerçek değil, bir yansıma. Işık değil, ışığın yansıması. Yol değil, fakat ancak birkaç adım. Rehber değil, fakat sabaha ulaşan birçok patikadan sadece biri.”

1995’te San Andres Larrainzar Köyü’nde, EZLN ile hükümet arasında barış müzakereleri başladı. Zapatistaların temel talepleri kalıcı bir barış, Chiapas bölgesi için özerklik, bölgede bulunan 7 askerî üssün kapatılması, demokratik seçimler, doğal kaynakların halk tarafından kullanılması, dil özgürlüğü, eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesiniydi.

Bir yıl sonra yerlilerin kültürel hakları, yanı sıra toprak ve özerklikle ilgili taleplerinin önemli bölümünü kapsayan anayasal değişiklikleri öngören bir dizi anlaşma imzalandı. Buna göre yerli halkın farklılığı ve kültürü tanınacak, kendi topraklarındaki doğal kaynakları kullanmaları sağlanacak, kamu harcamalarına ve kalkınma planlarına dair siyasi ve hukuki kararlara katılım sağlanacaktı.

Değişiklikler, kurulan Uzlaşma ve Barış Komisyonu’nun adıyla anılıyordu (COCOPA Yasası). EZLN ile hükümet arasındaki görüşmelere ise Ulusal Arabuluculuk Komisyonu (CONAI) aracılık etti. Komisyonda siyasi partilerden, sivil toplum örgütlerinden, dini kurumlardan vs. temsilciler vardı. Müzakere sürecinde EZLN üyeleri adli kovuşturmalardan muaf tutuldu ve tarafların ‘diyalog alanları’nda silah taşımaları ve askerî faaliyet yürütmeleri yasaklandı.

1996’da Devlet Başkanı Ernesto Zedillo liderliğindeki federal hükümet, bir siyasi jest mahiyetinde yasayı kongreye sundu, fakat sonrasında EZLN ile anlaşmalara uymaması barış sürecini tıkadı. Zedillo suçu EZLN’ye yüklüyor ve Meksika devletinin bildik küstah, ırkçı ve kibirli diline sarılıyordu. Hükümete göre amaç, Chiapas’ta “bir avuç yabancı terörist ve profesyonel gerillanın kandırdığı” yerlileri kurtarmaktı.

Marcos ise hükümetin bu yaklaşımına şu sözlerle tepki gösteriyordu: “Ulusal bir kültür ve bir devlet politikası olarak ırkçılığın sona ermesini talep ediyoruz. Onlar ise bize sizi hizmetçi odasında ağırılalım diye cevap veriyorlar.” Barış sürecinin çıkmaza girmesi üzerine hükümet Chiapas’a yönelik askerî operasyonlarını arttırdı. Sözgelimi 1997’de Acteal Köyü’ndeki paramilitar saldırısında 45 kişi öldürüldü.

1998'deki kısa ömürlü bir müzakere teşebbüsünün ardından taraflar köşelerine çekildi. 2000'e gelindiğinde süreç bir kez daha canlanır gibi oldu. Ülke siyasetini tekelinde tutan Kurumsal Devrimci Parti'nin (PRI) 71 yıllık iktidarına son veren Ulusal Hareket Partisi'nin (PAN) eski Coca Cola yöneticisi, kovboy edalı lideri Vicente Fox'un devlet başkanlığı koltuğundaki ilk vaatleri arasında Zapatistalarla ihtilafı "15 saniyede" çözmek de vardı. Kasım 2000'de göreve geldiğinde, San Andres anlaşmalarını hayata geçirmeyi taahhüt etti. Güven artırıcı bir önlem mahiyetinde Chiapas'taki 7 büyük askeri üssün 4'ünden asker çekti.

Bu sırada Zapatistalar da hükümet üzerinde, anayasal değişikliklerin San Andres anlaşmaları temelinde hayata geçirilmesi için baskı kurmak amacıyla Mart 2001'de 'Zapatur' adını verdikleri 3 bin kilometrelik uzun bir yürüyüş başlattı. 15 gün süren ve Zapata'nın devrim yürüyüşünün güzergâhını takip eden yolculuğun sonunda Zapatistaları başkent Mexico City'de 200 bin kişi karşıladı. Marcos kar maskesi (pasamontanas) eşliğinde kalabalığa hitap ederken, EZLN komutanlarından Esther de Meksika kongresinde taleplerini dile getirdi. Fakat kongre ilerleyen günlerde anayasal değişikliklerin yerlilerin özerkliği ve toprak haklarıyla ilgili hükümlerini budayıp kuşa çevirdi.

Marcos ortaya çıkan metni, 'Toprak Sahiplerinin ve Irkçılarının Hakları ve Kültürlerinin Anayasal Tanınması Yasası' diye niteledi.

Velhasıl Zapatistalar hükümetle diyalogu askıya alıp Chiapas'taki Lacandon ormanlarına çekildi. Masaya dönmek için bildirdikleri beş koşul şöyleydi:

1) Hükümet San Andres anlaşmalarında yer alan yerli hakları ve kültürleriyle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeli.

2) Yerliler için demokrasi ve adalet meselelerini ele alan bir öneri ortaya koymalı.

3) Hapsedilen siyasi mahkûmları bırakmalı.

4) Chiapas'ta yürütülen savaş sona erdirilmeli. Eyaletin kuzey kesimlerindeki paramiliter gruplar silahsızlandırılmalı.

5) Zapatistaların görüşmeci heyetini tam olarak tanıyan bir heyet atamalı.

Barış sürecinden ve hükümetten umudunu kesen Zapatistalar 2003'te Chiapas'taki 30'dan fazla yerleşim bölgesinde "iyi yönetim toplulukları" adıyla bir öz yönetim deneyimi başlattı. O zamandan beri de süreç çıkmazda ve genellikle paramiliter grupların karıştığı saldırılarda can kayıpları yaşanmaya devam ediyor.<sup>57</sup>

---

57 Murat Uyrkulak, "Masanın Mazlum Tarafı Bu Kez Farklı", Radikal, 10 Kasım 2010, s. 13-15.

Özetle söz konusu tabloda Subcomandante Marcos, "Eskiden toprak ağalarının ineklerini besleyen topraklarda şimdi sofralarımızı zenginleştiren fasulye, mısır ve sebze yetiştiriyoruz. Yaptığımız işten çifte haz alıyoruz: Hem onurlu bir hayat sürüyor, hem de topluluklarımızın kolektif bir şekilde gelişmesini, büyümesini sağlıyoruz," derken; Almaya Alvarez'in ifadesiyle (ve mümkün olduğunca) "Otonom bölgenin otonom sistemi"ni oluşturmaya gayret ediyorlar...

*Hepsi bu ve bu kadar!*

## YİNE VE YENİDEN -RADİKAL- SOSYALİZM

New York Üniversitesi'nden profesörü Bertell Olman'ın, "Kapitalizm kendi sonunu getirirken insanlığın ve doğanın sonunu da getiriyor. Bu yüzden çoğu insanın düşündüğünden daha yakın bir tarihte seçim yapmamız gerekecek: Sosyalizm mi, barbarlık mı?"<sup>58</sup> diye betimlediği koordinatlarda şimdi bir kez daha ve yeniden, "Sıtavkên stêrkan di ava meyî de pir (mebeh/net) e/ Geleceğin tüm çiçekleri, bugünün tohumları içindedir," diyen Çin Atasözü eşliğinde Rosa Luxemburg'un, "Koskoca bir eski dünya hâlâ devrilmeyi, tamamen yeni bir dünya da inşa edilmeyi bekliyor," uyarısını hatırlayarak/hatırlatmalıyız...

"Özgürlük itaatkâr köpeğe verilen kemik gibi sunulacak bir sopa parçası değildir. Her insanın hak ettiği bir şeydir," der Spartacus...

"El suene de la raisòn produce monstruos/ Aklın uyumasından canavarlar türer" notunu düşer Goya, bir gravürünün üzerine...

"Kapitalizm sadece işçileri sömürmekle kalmaz, aynı zamanda doğayı da bir fare gibi kemirir," vurgusuyla ekler Karl Marx:

"İnsana kendi dışındaki dünyaya inanmayı ilk öğreten şeydir aşktır..."

"İşçilerin gözünde yaşamlarının en büyük neşesi devrimci eylemlerdir..."

"İşçi ancak, kendi emek araçlarına sahip olduğu zaman özgürdür..."

Sonra da "Bu ilk zafer, nihai zafer değil henüz. (...) Biz başlangıcı yaptık. Ne kadar zamanda, ne zaman, hangi ulusun proleterleri bu eseri sonuna vardi- rırlar, bunun önemi yok. Önemli olan buzun kırılmış, yolun açılmış ve gösterilmiş olmasıdır," meşhur tümcesiyle hatırlatır V. İ. Lenin:

"Tüm halk kitlesi toplumsal dönüşüm sürecinin içinde yer almalıdır. Sosyalizm bir düzine entelektüel tarafından birkaç resmî makam tarafından buyrulurak

---

58 Onur Erem- Ayşegül Kars Kaynar-Kansu Yıldırım, "Artık Sosyalizm de Çok Yakın Barbarlık da", Birgün, 11 Mayıs 2013, s. 10.



kurulamaz. Halk denetimi zorunludur...”

“Halk kitleleri sadece oy verirken ve seçimlerde değil, aynı zamanda devletin gündelik yönetiminde de rol oynayacaktır. Sosyalizmde sırasıyla herkes yönetecek, çok geçmeden de kimsenin yönetmemesine alışılacaktır...”

“Çok sık olarak işçi ve köylü heyetleri hükümete başvurup, sözgelimi falan falan toprak parçasının ne olacağını sorarlar. Çok kesin görüşleri olmadığını anladığımda hep içim ezilmiştir. Onlara daima şunu söyledim: siz iktidarsınız, yapmak istediğiniz her şeyi yapın, almak istediğiniz her şeyi alın, biz arkanızda olacağız...”

Micheal Lebowitz’in ifadesiyle toparlarsak:

Sosyalistlerin amaçlarının merkezinde, insani potansiyelin ve kapasitelerin tam olarak gelişmesini mümkün kılan bir toplumun yaratılması bulunur. Amaç, Henri Saint Simon’un ileri sürdüğü gibi, “toplumun tüm üyelerine yeteneklerinin gelişimi için mümkün olan en büyük fırsatı vermeye çalışmaktır.”

Benzer şekilde, Louis Blanc da gerçek özgürlüğün “insanlara kendi yeteneklerini geliştirme ve uygulama gücünün verilmesi” olduğunu öne sürmüştür. Ve bu gücü almış herkes “gerçekten özgür olmak için yeteneklerini geliştirme ve uygulama gücüne sahip olmalıdır... toplum her bir üyesine hem eğitim, (zira eğitim olmadan zihin gelişmez) hem de emeğin araçlarını (ki onsuz insan etkinliklerinin tam olarak geliştirilmesi mümkün değildir) vermekle yükümlüdür.”

Aynı tema açık bir şekilde Komünist Manifesto’nun soru-cevap şeklindeki ilk taslağında F. Engels tarafından da ortaya konmuştur. Engels “Komünistlerin hedefi nedir?” diye sorar. “Toplumun her üyesinin tam bir özgürlük içinde, dolayısıyla bu toplumun temel koşullarını ihlâl etmeden, tüm kapasitesini geliştirip kullanabileceği biçimde toplumu örgütlemektir” diye cevap verir. Bu hedef, Manifesto’nun (Marx tarafından kaleme alınmış olan) son versiyonunda, “birimizin özgürce gelişmesinin hepimizin özgürce gelişmesinin koşulu olduğu bir birlik” olarak sunulmuştur.

Daha dolaylı ancak herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak bir ifadeyle, insani potansiyelin tam olarak gelişimi Marx’ın alternatif toplum kavrayışının tam kalbinde yatıyordu-tıpkı kapitalizmi reddedişinin merkezinde, bu potansiyelin gelişmesini önlemenin; insanları yük hayvanlarına ve eşyalara indirgeme eğilimine yol açması gibi. İlk yazılarında itibaren, Marx, gelişmiş insani ihtiyaçları olan, ihtiyaç ve kapasiteleri açısından mümkün olduğunca zengin insanların üretilmesi potansiyelinin altını çizmiştir.

Zenginlik, aslında, “bireysel ihtiyaçların, kapasitelerin, hazların, üretici güçlerin evrenselliğinden başka nedir ki,” diye sorar. Ödül “tüketimde olduğu kadar

üretimde de her yönüyle zengin bir bireyselliğin gelişmesidir." Bu nedenle, insani zenginliğin artması, "bireyin yaratıcı yeteneklerinin mutlak gelişimi", "tüm insani güçlerin başlı başına bir amaç olarak gelişimidir." Oysa kapitalizmde, sermayenin hedefi kesinlikle bu potansiyelin geliştirilmesi değildir. Marx'ın Kapital'de yazdığı gibi, işçi; "nesnel zenginliğin işçinin kendi gelişme ihtiyacını karşılamak için var olduğu durumun tersine" kapitalistin sahip olduğu sermayenin değerini artırma ihtiyacını karşılamak için vardır.

Marx'ın öngördüğü birleşik üreticiler toplumunda; insanların çok yönlü gelişimi, "ortak, toplumsal üretkenliklerinin, kendi sosyal refahlarına hizmet etmesine" bağlı olacaktır. Burada üretimin artması işçilerin sırtından olmayacak, tam tersine onlar için; ihtiyaçların giderilmesi ve serbest zaman olanağına dönüşecektir-burada serbest zaman "serbest olarak belirlenmiş zaman içinde, herkesin uygun araçlarla, sanatsal, bilimsel v.b. gelişimini ifade eder". Bu, "emeğin üretici gücünün en önemli unsuru olarak, bireyin tüm yönlerden gelişimi için ayrılmış bir zaman "olacaktır. İşbirliğine dayanan zenginliğin tüm kaynakları daha da gür akacaktır ve özgür bir şekilde birleşmiş üreticilerden oluşan bu toplumun ürünleri, insani bir toplum içinde potansiyellerinin tümünü geliştirmeye muktedir insanlar olacaktır.

O hâlde, Marx'ın kapitalizmi aşmanın araçlarıyla ilgili kavramsallaştırması, kendi öncüllerinden hangi yönleriyle farklılaşır? Gördüğümüz gibi, XIX. yüzyılın pek çok sosyalistine göre, bu yeni toplumu kuracak yol, insanları kapitalizmden koparmak ve kapitalist olmayan bir alternatifin daha üstün bir toplumsal ve ekonomik düzenleme biçimi olduğunu göstermekti. Bunu öne sürenler, çoğunlukla bu yeni projenin doğruluğunu kanıtlamak için, ödenek sağlayacak olan hayırseverlere veya devlete yöneldiler. Ancak, Marx'a göre bu tür eğilimler, kapitalizm deşetinin açık olduğu fakat henüz "hareketin gerçek koşullarını" açığa çıkaracak ölçüde gelişmediği bir dönemin yansımasıydı.

Marx, çalışan insanların ne yaptığını bakmamızı önermiştir. Marx'a göre insanın, toplum ve doğa içindeki tüm varoluşsal özelliklerini yansıtan işçiler, ihtiyaçlarını karşılamak için verdikleri mücadeleden yola çıkarak, yeni bir toplum için savaşmanın dışarıya bakmaktan çok kapitalizm içinde mücadele edilerek başarıya ulaşacağını ortaya koymuşlardır. Zira, işçiler bu mücadele sayesinde ortak çıkarlarının farkına varmaya, kapitalizme karşı birleşmeleri gerektiğini anlamaya başladılar. Bu, sadece bu mücadeleler sürerken ortaya çıkan, sermayeye karşı bir blok oluşturma meselesi değildir. Marx, sürekli olarak, mücadele sürecinin kendisinin, insanları değiştirdiğini, ihtiyaçları için mücadele eden insanların yeni bir ihtiyaç, yeni bir toplum ihtiyacı edindiğini vurgular ve "bir araç olarak ortaya çı-

kan bu yeni ihtiyaç, bir amaç hâline gelir." İşçiler kendilerini, kendi dünyalarını değiştirme kapasitesine sahip öznelerle dönüştürürler.

Bu Marx'ın "devrimci pratik" olarak tanımladığı şeydir - "koşulların değiştirilmesi ile insan edimindeki veya kendindeki değişimin çakışması." Marx'ın bir noktada belirtmiş olduğu gibi işçilere mesajı, "yalnızca toplumda bir değişim meydana getirmek için değil, kendilerini değiştirmek için de" yıllarca süren mücadelelerden geçmeleri gerektiğidir. Yirmi yılın üzerinde bir zaman geçtikten sonra, işçilerin, "uzun mücadelelerden, koşulları ve insanları baştanbaşa dönüştürecek bir dizi tarihsel süreçten geçmek zorunda kalacaklarını" bildiklerini yazar. Kısacası, bu yeni topluma ulaşmanın araçları onun için mücadele etme sürecinden ayrılmazdı-insanlar kendilerini yalnızca eylem hâlindeyken "eski sistemin pisliklerinden" kurtarabilirdi.

### YABANCILAŞMAYI AŞAN İNSAN(LIK)

*Bunun için de bize yabancılaşmayı aşan insan(lık) ve "11 Tez"ci örgütlülüğü gerek.*

Karl Marx'ın, "İşçinin kendi ürününde dışsallaşması, yalnızca, kendi emeğinin bir nesne, dışsal bir varlık hâlini alması anlamına gelmez. Aynı zamanda, işçinin kendi emeğinin işçinin dışında, işçiden bağımsız olarak, işçiye yabancı bir şey olarak var olması ve işçinin kendi emeğinin kendi başına bir güç olarak işçinin karşısına çıkması anlamına da gelir. İşçinin nesnelere verdiği yaşam nefesinin, dönüp hasım ve yabancı bir şey olarak işçinin karşısına çıkması anlamına gelir. (...)

"İşçi, kendi emeğinin ürünü karşısında, sanki yabancı bir nesne karşındaymış gibidir. (...) işçi kendi emeği içinde kendini ne kadar dışlaştırırsa, kendi karşısında yarattığı yabancı, nesnel dünya o kadar güçlü bir duruma gelir, kendi kendini ne kadar yoksullaştırır ve iç dünyası ne kadar yoksul bir duruma gelirse, kendine özgü o kadar az şeye sahip olur. (...)

İşçi, yaşamını nesneye koyar, ama artık yaşamın o parçası kendisinin değil, nesnenindir. Demek ki bu şekilde çalışma ne kadar artarsa, işçi o kadar nesnesiz (vasıfsız) hâle gelir. O, emeğinin ürünü olan şey değildir. Öyleyse bu ürün ne kadar büyükse, işçi o kadar az kendisidir. İşçinin kendi ürünü içinde yabancılaşması, sadece emeğinin bir nesne, dışsal bir varoluş durumuna geldiği anlamına gelmez. Aynı zamanda ürün emeğinin kendi dışında, ondan kopmuş, ona yabancı ve onun karşısında bağımsız bir güç durumuna gelen bir varlık şeklindedir,"<sup>59</sup> di-

59 Karl Marx, 1844 Elyazmaları-Ekonomi Politik ve Felsefe, Çev: Kenan Somer, Sol Yay., 1976.

ye resmettiği yabancılaşma; aynı zamanda da Ayşe Damgacı'nın, "Toplumsal olarak tutku ve arzu kaybı var," diye betimlediği şeydir...

Veya "Yalanlarla mutlu olmak"tır!

'Cennet'teki Âdem'de Fuentes'in toplumun yalanlarla yaşadığını gösterirken örneklediği şarkının dizelerine bakın; "Bana yalan söyle/ Yalan söyle yine/ Beni mutlu et kötülüğünle..." Ahmet Kaya'nın "Yalan da olsa mutluyum/ Bu bana yeyiyor" dizelerine ne kadar da benziyor değil mi?

Ya da Meksika'nın pembe dizi zihniyetini özetleyen, "Biz Meksikalılar pembe dizilerimizde tartışma yaratacak tek bir konuya bile yer vermeyiz. Hep iyiler ve kötüler vardır, güçlü ve kötü kalpli adamlar vardır, fattan kadınlar vardır, bazı çocukları iyi bazıları kötü kalpli olan aileler vardır, ailenin en iyi kalpli küçük oğlunun gönlünü kaptırdığı fakir ama gururlu bir hizmetçi kız ille de vardır. (...) Alt metninde bakan, aile din ve devlet bulunmalıdır,"<sup>60</sup> cümleleri tanıdık gelmiyor mu?

Daha birçok benzerlik sıralayabilirim. "Meksika'nın dindar, muhafazakâr bir ülke olduğunu kimse unutmamasın, şiddet dolu ve eril bir ülke, hepsi hadım edilmeli" şiarıyla eşcinsellere karşı başlatılan saldırılar, fiziksel olayları ve tarihi metafizikle yorumlayan TV programları, bilim dışı inançların yaygınlaşması, edebiyat dünyasındaki kavgalar, öldürülen çocukların terörist ilan edilmesi gibi...

Yabancılaşmanın küresel bir insan(lık) hâl(ler)ine tahvil olduğu tabloda OECD'nin verilerine göre, bazı gelişmiş ülkelerde her 10 kişiden 1'i antidepresan ilaç kullanıyor. İzlanda, Kanada ve Avustralya antidepresan kullanımının en yaygın olduğu ülkeler.

İspanya ve Portekiz'de antidepresan kullanımı ekonomik krizle birlikte yüzde 20 artış gösterdi. ABD'de de yetişkinlerin yüzde 10'u antidepresan kullanıyor. Çin'de ise antidepresan piyasası 3 yılda yüzde 20 büyüdü. Antidepresan kullanımı artarken, küresel depresyon seviyesinde artış görülürken;<sup>61</sup> dört örnek sıralayalım:

i) ABD'nin New York kentinde kız arkadaşının iki aylık bebeğini internet üzerinden 100 dolara satışa çıkaran 22 yaşındaki Paul Marquez, kendisiyle "yeterince ilgilenmediğini" düşündüğü kız arkadaşının iki aylık bebeğinin fotoğrafını bir web sitesinde "satılık bebek" başlığıyla yayınladı.

Bebeğin ailesi olarak ilan veren Marquez, ilanda bebeğin oynamayı ve eğ-

60 Carlos Fuentes, Cennet'teki Âdem, Çev: Emrah İmre, Can Yay., 2013.

61 "OECD: Zengin Ülkeler Daha Mutsuz", ntvmsnbc, 21 Kasım 2013... <http://www.ntvmsnbc.com/id/25481035/>

lenceyi sevdiğini ama astım hastası olduğu için istemediklerini söyledi. 19 yaşındaki kız arkadaşından habersiz ilan veren Marquez, ilgilenenler için bebeğın anesinin telefon numarasını da verdi...<sup>62</sup>

ii) Polonyalı bir kadın global seks maratonuna çıktı. Dünyayı dolaşarak 100 bin erkekle birlikte olacak kadın daha sonra deneyimlerini kitaplaştıracak. Ania Lisewska adlı Polonyalı kadın seks maratonu adlı dünya turuna çıktı. Lisewska'nın hedefi gittiği her ülkede mümkün olduğu kadar fazla kişiyle seks yapmak. 100 bin erkekle yatmayı amaçladığını söyleyen Polonyalı kadın ilginç deneyine katılacak katılımcılara en fazla 20 dakika vereceğini açıkladı. 'Australian Times'a konuşan 21 yaşındaki Lisewska "Polonya, Avrupa, tüm dünyadan erkeklere ihtiyacım var. Seksi, eğlenmeyi ve erkekleri seviyorum" dedi. Seks maratonuna Temmuz 2013'te Varşova'dan başlayan Lisewska, 284 erkekle birlikte olmayı başardı. Genç kadın deneyimlerini Facebook sayfasından takipçileriyle paylaşıyor...<sup>63</sup>

iii) Hindistan'da 18 yaşında bir erkek, 11 yaşındaki kız çocuğuna önce tecavüz etmeye kalkıştı, sonra da çocuğu ateşe verdi. 31 Temmuz 2013'te Hindistan'ın Howrah şehrinde 11 yaşında bir kız çocuğu, kendisine tecavüz etmeye çalışsan 18 yaşındaki erkeğe direnince saldırgan tarafından ateşe verildi. Vücudunun yüzde 70'i yanan kız çocuğu 4 Ağustos 2013'te yaralarına yeni düşerek yaşamını yitirdi...<sup>64</sup>

iv) ABD'nin Kuzey Carolina eyaletine bağlı Raeford kentinde, evde besledikleri iki köpekle cinsel ilişkiye giren Ruben Fox ile eşi Amber Fox tutuklanarak cezaevine kondu. İkisi de 23 yaşında olan evli çift, evlerinde besledikleri iki köpekle cinsel ilişkiye girip, çektikleri videoları da internet üzerinden paylaşınca yakayı ele verdi...<sup>65</sup>

XIX. yüzyılın önemli düşünürlerinden Søren Kierkegaard, 'Ölümcül Hastalık Umutsuzluk'<sup>66</sup> başlıklı yapıtında, insanının dramını vurgularken; 'Çağımızın Nev-

62 "Kız Arkadaşının İki Aylık Bebeğini İnternette Satışta Çıkardı", Milliyet, 6 Ağustos 2013... <http://dunya.milliyet.com.tr/kiz-arkadasinin-iki-aylik-bebegini/dunya/detay/1746559/-default.htm?ref=yahoo>

63 "100 Bin Erkekle Yatacak!", Milliyet, 31 Ağustos 2013... <http://magazin.milliyet.com.tr/100-bin-erkekle-yatacak-/magazin/detay/1757164/default.htm?ref=yahoo>

64 "Tecavüz Edemediği Çocuğu Diri Diri Yaktı", Hürriyet, 6 Ağustos 2013... <http://www.hurriyet.com.tr/planet/24470984.asp>

65 Nafiz Albayrak, "Köpekleriyle Cinsel İlişkiye Giren Çift Tutuklandı", Milliyet, 18 Eylül 2013... <http://dunya.milliyet.com.tr/kopekleriyle-cinsel-iliskiye-giren/dunya/detay/1765149/default.htm?ref=yahoo>

66 Søren Kierkegaard, Ölümcül Hastalık Umutsuzluk, Çev: Mukadder Yakupoğlu, Doğu Batı Yay., 2013.

rotik Kişiliği' başlıklı yapıtında da Horney, yarattığı ihtiyaçları karşılayacak imkânı sunmayan günümüz toplumunun, bireyleri nevroza sürüklediği gerçeğinin altını çizerek ekler:

"Toplum bireye özgür, bağımsız olduğunu; kendi özgür iradesine göre yaşamına karar verebileceğini; 'yaşamın büyük oyunu'nun ona açık olduğunu; etkin ve enerjik olursa istediği şeyi elde edebileceğini söylüyor. Gerçekte, insanların çoğunluğu için bütün bu olasılıklar sınırlıdır. Birey için sonucu kendi kaderini belirlemede sınırsız bir güç duygusu ile bir tam çaresizlik duygusu arasında sallanmaktadır."<sup>67</sup>

Tam da bunun "Tüketencilik denen veba"ya dikkat çeken J. G. Ballard ekler: "Tüketencilik, insanları denetim altına almak için bugüne kadar bulunmuş en büyük araç... Siyasetin en saf ürünü"dür!<sup>68</sup>

*Tüketim bir "seçme özgürlüğü" falan değildir. Evet Jean Paul Sartre, 1950'lerde, bireyin ancak "seçerek" özgür olabileceğini yazıyordu. Ancak günümüzde bireylerin "seçimi", sadece kapitalizmin kendisine sunduklarıyla sınırlıdır/sınırlandırılmıştır!*

Yabancılaşma ancak kapitalizmin krizlerini aşmaya yönelik devrimci müdahale (ve örgütle) aşılabılır; New York Üniversitesi'nden profesörü Bertell Olman'ın işaret ettiği gibi:

"Ekonomik krizler yabancılaşmanın etkisini kırar... Yabancılaşmanın iki aşaması var: Biri ürettiklerine yabancılaşma diğeri ise kendi gücüne, yapabileceklerine yabancılaşma. Kriz döneminde insanlar gerçekten ihtiyacı olmasına rağmen üretiminde emek harcadığı ürünleri alacak gücü kaybettiğinin farkına varıyor. Bu kadar zenginlik üretilirken bunun neden kendisine, diğer işçilere düşmediğini sorguluyor. Bunun verdiği rahatsızlıkla alternatifler üzerine düşünmeye başladığında, etrafında isyan eden insanları gördüğü zaman da kendi gücünün, toplumu değiştirme gücünün fark ediyor."<sup>69</sup>

## "NİHAYET"

Atila Yayla'nın, "Devrim fetişizminden uzak durulmalıdır," liberal vaazına aldırmadan; Charles Bukowski'nin, "Demokrasiyle diktatörlük arasındaki fark: Demokraside oy verip sonra emirlere itaat edersiniz, diktatörlükte ise zamanınızı

67 Karen Horney, Çağımızın Nevrotik Kişiliği, Çev: Başak Kıcı, Sel Yay., 2013.

68 J. G. Ballard, Öteki Dünya, çev: Süha Setabiboğulu, Sel Yay., 2013.

69 Onur Erem- Ayşegül Kars Kaynar-Kansu Yıldırım, "Bertell Olman: Artık Sosyalizm de Çok Yakın Barbarlık da", Birgün, 11 Mayıs 2013, s. 10.

oy vermekle harcamazsınız,” uyarısını “es” geçmeden tarihi ve içinden geçilen zamanı iç içe okumalı ve kavramalıyız.

Sadece “zamanın ruhu”yla ilgilenmek dünyayı değiştirecek adımlar atmak için yeterli değildir.

Okunmayan, okunamamış tarihsiz “zamanın ruhu” söylenceleri, akıntıya kapılmış yaygaralardan başka bir şey değildir ve olmamıştır da...

Leylâ Erbil’in ‘Tuhaf Bir Erkek’ başlıklı yapıtında, “Şu da var/ bütün acılara karşın/ hayat/ içimize bir nota bırakır ya/ en bitik günümüzde/ direnme notasını/ bir zarfa mı koyar/ bir deniz çırpıntısıyla mı/ savurur/ yüzümüze/ neşe üşüşür hayatımıza/ birden/ güç aşılar/ iyi güçtür/ baş eğdirmeyen/ umut/ altın kafesinden/ çıkarır/ dolaşır tepemizde,”<sup>70</sup> kararlılığıyla tarihi ve içinden geçilen zamanı iç içe okumak bir bilinç, örgütlülük (duruş) ve program işidir.

Sadece bu kadar değil; sürdürülemez kapitalist düzeni aşan yeni bir dünya istemek cüretidir.

Bu sadece protestoyla, ne kadar kahramanca olursa olsun tamamlanamayan başkaldırıyla olmaz!

Alain Badiou’nun, “Hakiki eşitlik yolunda yeni bir toplumsal örgütlenme icat etmek mi amaçlanıyor?... kapitalist oligarşiyi alaşağı etmek mi amaçlanıyor?”<sup>71</sup> sorusuna net yanıtlar vermek zorunda olan başkaldırıları, protestolarla sınırlanamamalıdır.

*Ne yazık ki Sibel Özbudun’un, “Ne istediklerini biliyorlar, ancak ne yapmaları gerektiği konusunda fikir sahibi değiller,” diye betimlediği XXI. yüzyılın -tamamlanamayan- başkaldırıları gibi, bizim Haziran(ımız) da protestolarla sınırlanıp, iktidarı ve sosyalizmi gündemleştiremediği için şiddetli çatışmalarla birlikte geri çekilmiştir.*

*Hayır inkâr etmiyorum: Protesto eylem(ler)i, ne kadar çok kitleselleşirse, o kadar fazla dönüştürücü/eğitici deneyimlere kavuşmamızı ve ahlâki/moral üstünlük sağlamamızı sağlar!*

Çünkü Charles Taylor’ın söylediği gibi, “Bütün kimlik türleri (bireysel, kolektif kimlikler, hatta hareket kimliği) belli ahlâki yükümlülükler taşır”ken; unutmamalıdır ki protesto etmek, her zaman doğru olanı “yapmak” değil, doğru olduğunu

70 Leylâ Erbil, Tuhaf Bir Erkek, İş Bankası Yay., 2013.

71 Alain Badiou-Volkan Çelebi-Gizem Çıtak-Işık Ergüden-Gökhan Kodalak-Jean-Luc Nancy-Jacob Rogozinski-Bernard Stiegler-Ahmet Soysal-Gökbörü Sarp Tanyıldız-Slavoj İliek, Direniş Düşünmek- 2013 Taksim Gezi Olayları, Monokl Yay., 2013.

düşündüğümüz şeyi “söylemek”tir.<sup>72</sup>

O hâlde şimdi daha ileri adımlar atıp, protestolarla sınırlanmamak için insan(lar)ın, hayatlarının çekilmez olduğu ve geleceğe ilişkin beklentilerinin altüst olduğunda başkaldırdığını; ayrıca da hayatı/toplumunu değiştirmenin “11 Tez”in ilkeleriyle uyumlu taban örgütlenmelerine muhtaç olduğunu asla “es” geçmeden dikey örgütlenme ile yatay gerçeklik arasındaki diyalektiği tarihi ve içinden geçilen zamanı iç içe okumayı öğrenmemiz ve daha şiddetli çatışmalara layığına (ve elbette zorunlu olduklarıyla) hazırlanmak gerekiyor.

Çünkü Antalya’daki ‘Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Sempozyumu’nda ‘Toplumsal Olaylarda Şiddet İçeren İsyân Eylemleri Kapsamında Gezi Parkı Olayları ve Londra Protestolarının Analizi’ konulu sunumunda K. Maraş Emniyet Müdürlüğü’nden Dr. Murat Gözübenli, Gezi Parkı olaylarının ülke tarihinde görülen en büyük ve en geniş toplumsal olaylardan biri olduğu vurgusuyla, emniyet teşkilâtının hazırlıksız yakalandığı Gezi Parkı benzeri olayların her zaman olabileceğinin altını çizip; önceden hazırlıklı olunması, eylem planları, risk analizleri, personel eğitimi ve halkla diyalogun önemine değindi.<sup>73</sup>

*Yani egemenler devrimin/isyanın güncelliğinin farkında ve hazırlanıyorlar; ya biz?*

8 Aralık 2013, Ankara.

---

72 James M. Jasper, *Ahlâki Protesto Sanatı*, Çev: Senem Öner, Ayrıntı Yay., 2013.

73 Özgür Öztürk, “Gezi Olaylarının Kazanani Belli Oldu”, *Milliyet*, 8 Aralık 2013...

<http://gundem.milliyet.com.tr/gezi-olaylarinin-kazanani-belli/gundem/detay/1804355/-default.htm?ref=yahoo>